กล้วยไม้ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง

กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ISBN: 978-974-403-580-6

กล้วยไม้ป่า

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง

กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

คณะผู้จัดทำ

จัดทำโดย กลุ่มงานประสานงานและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ
กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
จตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

พิมพ์ครั้งที่ 1/2552 จำนวน 1,500 เล่ม สำหรับเผยแพร่

ห้ามจำหน่าย สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ที่ปรึกษา สุทธิคมน์ สุกสีเหลือง
ดร.สมราน สุดดี

เรียบเรียงและภาพประกอบ
อาภรณ์ อุดมศิลป์
สุริยา สกลวิทยานนท์
จิราภรณ์ พัฒนเจริญจิต
ทวีโชค จำรัสฉาย
วิเชียร พิพัฒน์มงคลสิน

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ISBN 978-974-403-580-6

ภาพปกหน้า รองเท้านารีปีกแมลงปอ *Paphiopedilum sukhakulii* สิงโตนิพนธ์ *Bulbophyllum nipondhii* สิงโตลาย *Bulbophyllum striatum* เอื้องนิ่มใบไผ่ *Eria bambusifolia* และ *Uncifera obtusifolia*

กล้วยไม้ป่า

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง

กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

สำเภางาม
Cymbidium insigne

เล่มนี้ ประกอบด้วยบทบรรยายลักษณะ

คำนำ

กล้วยไม้ป่า มีสถานภาพเป็นของป่าหวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 การเก็บหา มีไว้เพื่อการค้า การครอบครอง และการนำเคลื่อนที่ ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด กล้วยไม้ป่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งกำหนดบัญชีพืชอนุรักษ์ไว้ 3 บัญชี สอดรับตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Fauna and Flora : CITES) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก ซึ่งต้องมีการควบคุมการนำเข้า-ส่งออกเพื่อการค้า กล้วยไม้ป่าทุกชนิดถูกจัดอยู่บัญชีที่ 2 ซึ่งสามารถทำการค้าได้แต่ต้องไม่ละเมิดกฎหมายภายในประเทศ ยกเว้น เอื้องปากนกแก้ว (*Dendrobium cruentum*) และสกุลรองเท้านารี (*Paphiopedilum* spp.) ถูกจัดไว้ในบัญชีที่ 1 ซึ่งห้ามทำการค้าขายโดยเด็ดขาด เว้นแต่จะมีการขยายพันธุ์เทียมหรือเพาะพันธุ์ขึ้นมาใหม่

กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา ตระหนักถึงการให้ความสำคัญด้านการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ป่า แหล่งที่อยู่อาศัย รวมตลอดถึงการอนุรักษ์ระบบนิเวศสำหรับกล้วยไม้ป่าที่มีค่าหายากใกล้สูญพันธุ์ และกล้วยไม้ป่าถิ่นเดียว ข้อมูลพื้นฐานด้านการจำแนกชนิด สภาพนิเวศ และสถานภาพนับเป็นสิ่งจำเป็นขั้นต้นสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เริ่มต้นสนใจศึกษา จึงหวังว่าหนังสือเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์สมตามเจตนารมณ์ข้างต้น ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ รวมทั้งขอขอบคุณ ดร.สมราน สุดดี ที่ช่วยตรวจสอบชนิดพันธุ์กล้วยไม้ป่า ทำให้หนังสือเล่มนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(นายวัฒนา เวทยประสิทธิ์)
ผู้อำนวยการกองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา

กล้วยไม้ป่า จัดเป็นพืชป่าชั้นรองที่มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจสูง เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศป่าเขตร้อนที่มีความหลากหลายทางชนิดพันธุ์สูง โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพฤกษภูมิศาสตร์ (plant geographic region) ของโลกถึง 3 เขต จึงเป็นแหล่งกระจายพันธุ์ที่สำคัญของกล้วยไม้ป่า และก็พบว่าในปัจจุบันมีกล้วยไม้ป่าที่สำรวจพบในประเทศไทยแล้วจำนวน 176 สกุล 1,157 ชนิด

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลยยังมีสภาพป่าที่สมบูรณ์ จึงเป็นแหล่งกล้วยไม้ป่าแหล่งใหญ่แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่มีความหลากหลายนับตั้งแต่เชิงเขาขึ้นไปจนถึงที่ราบกว้างใหญ่บนยอดเขา ซึ่งมีความสูงเฉลี่ย 1,400-1,500 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง จึงทำให้ป่าแห่งนี้เต็มไปด้วยพันธุ์ไม้ป่ามากมาย มีกล้วยไม้ป่าหลากหลายชนิดสลับกันออกดอกให้ชื่นชมได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะที่บริเวณโคกนกกระบาจะมีกล้วยไม้ป่าอยู่มาก กล้วยไม้ป่าหลายชนิดเป็นกล้วยไม้ถิ่นเดียว (endemic) ที่สามารถพบเห็นได้เฉพาะที่ป่าภูหลวงแห่งนี้เท่านั้น เช่น รองเท้านารีปีกแมลงปอ (*Paphiopedilum sukhakulii*) สิงโตนิพนธ์ (*Bulbophyllum nipondhii*) สิงโตลาย (*Bulbophyllum striatum*) หวายน้อยภูหลวง (*Dendrobium proteranthum*) และ *Uncifera obtusifolia* กล้วยไม้ป่าหลายชนิดจะออกดอกบานสะพรั่งอวดสีสันที่แตกต่างและกระจายทั่วไปตลอดผืนป่า เช่น เอื้องตาเหิน (*Dendrobium infundibulum*) เอื้องครั่งแสด (*Dendrobium unicum*) ลำเภางาม (*Cymbidium insigne*) เป็นต้น กล้วยไม้ป่าบางชนิดดอกมีกลิ่นหอม และส่งกลิ่นตลบอบอวลเป็นระยะทางไกลๆ เช่น เอื้องเทียนน้อย หรือเอื้องหินเลย (*Coelogyne lacte*

รองเท้านารีปีกแมลง

ชนิดป่าของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวงมีสภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นเทือกเขา ขนาดใหญ่ ความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 300 - 1,571 เมตร สภาพอากาศทั่วไปใกล้เคียงกับทางภาคเหนือ มีช่วงของความหนาวเย็นนานกว่าพื้นที่อื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ แบ่งได้ 6 ชนิดป่า ดังนี้

ป่าดิบเขา มีอยู่ประมาณร้อยละ 28.8 ในระดับความสูง 900-1,400 เมตร เป็นป่าไม่ผลัดใบที่มีความชื้นสูง ตามบริเวณสันเขาที่รับลมปะทะภูเขาและไอหมอกพัดผ่านทำให้ต้นไม้ใหญ่แคระแกร็น ขึ้นสลับกับไม้พุ่มพวกกุหลาบแดง กุหลาบขาว สนทราย มีมอส ไลเคน ฟองหิน ตามพื้นเกิดเป็นป่าที่เรียกว่า **ป่าดิบแคระ** มักพบกล้วยไม้ขึ้นกระจายทั่วไป เช่น ลำเภางาม เอื้องลำต่อ เอื้องนิ้วนาง สร้อยระย้า เอื้องตาเหิน

ป่าดิบแล้ง มีอยู่ประมาณร้อยละ 21.1 กระจายตั้งแต่ระดับความสูง 500-900 เมตร เป็นป่าไม่ผลัดใบ ที่อยู่ในระดับสูงป่าจะเชื่อมต่อกับป่าดิบเขามีอากาศหนาวเย็น พื้นป่ามีแสงรำไร กล้วยไม้ที่พบ เช่น ว่านไหมนา อั้วดอกขาว เอื้องน้ำต้น สร้อยทอง

ป่าเบญจพรรณ มีประมาณร้อยละ 3.2 เป็นป่าผลัดใบมีไผ่ขึ้นผสม พบในระดับความสูงตั้งแต่ 300-700 เมตร กล้วยไม้ที่พบ เช่น เอื้องกุหลาบกระเป๋าเปิด เอื้องจุกพราหมณ์ นางอั้ว

ป่าเต็งรัง มีประมาณร้อยละ 2.6 ของพื้นที่ เป็นป่าผลัดใบ พบในระดับความสูง ตั้งแต่ 300-800 เมตร มีดินตื้น หินโผล่ และอับฝน กล้วยไม้ที่พบ เช่น เอื้องผึ้ง เอื้องเข็ม สิงโต

ลักษณะทั่วไปของกล้วยไม้

ลำต้น กล้วยไม้เป็นพืชที่มีลักษณะต้นแตกต่างกันหลายแบบ เช่น เป็นเหง้าทอดนอน ลำต้นอวบน้ำ ลำต้นเป็นหัวอยู่ใต้ดิน บางชนิดลำ ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ในกล้วยไม้ดินที่ไม่มีหัวสะสมอาหาร มักมีล แต่ใบจะแผ่กว้างเพื่อเพิ่มพื้นที่รับแสง

ใ กล้วยไม้เหมือนกับพืชใบเลี้ยงเดี่ยวทั่วไปที่มีเส้นใบขนานตามความยาวของใ ะใบจะแตกต่างกันออกไปตามชนิดของกล้วยไม้นับตั้งแต่รูปทรง สีสัน ขนาด วน การเรียงตัว มีทั้งเป็นแผ่นแบน หรือใบจะลดรูปลงเป็นเกล็ดเล็ก ๆ พบได้เฉพ ช่วงเวลาสั้น ๆ

ช่อดอก มีทั้งดอกเ

กลีบดอก (petal) อยู่ถัดจากวงกลีบเลี้ยง มี กลีบ 2 กลีบอยู่ด้านบน มีลักษณะเหมือนกันส่วนกลีบล่างมีการเปลี่ยนรูปร่างแตกต่างออกไป เรียกว่า กลีบปาก (lip, labellum) เป็นส่วนที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละชนิด ในส่วนโคนกลีบปากมักพบเนื้อเยื่อทำหน้าที่ผลิตน้ำหวานเพื่อล่อแมลงที่ช่วยผสมพันธุ์

เส้าเกสร (column) เป็นลักษณะที่พบเฉพาะในกล้วยไม้ เป็นส่วนประกอบอยู่กลางดอกเกิดจากการรวมกันของก้านเกสรเพศผู้และก้านเกสรเพศเมีย ยื่นออกมาจากโคนกลีบดอกมีลักษณะเป็นแท่ง ปลายสุดของเส้าเกสรเป็นตำแหน่งของกลุ่มเรณู (pollinia) ที่มีฝาปิด (operculum) ปิดกลุ่มเรณูไว้ กลุ่มเรณูมักเกาะกันเป็นก้อนเหนียวหรือก้อนแข็ง ถัดลงมาจะพบแอ่งกลม เว้าลึกเข้าไปในเส้าเกสร มีน้ำเหนียวอยู่ภายในส่วนนี้คือยอดเกสรเพศเมีย (stigma) จะมีจะงอยเล็ก (rostellum) ทำหน้าที่กั้นเกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียไม่ให้ผสมภายในต้นเดียวกัน

อับเรณู (anther) อยู่ส่วนบนของเส้าเกสร มักมี 1 อัน ยกเว้นวงศ์ย่อย Apostasioideae และ Cypripedioideae ที่มีอับเรณู 2 อัน อับเรณูแต่ละสกุลมีกลุ่มเรณูตั้งแต่ 2 ถึง 8 กลุ่มแตกต่างกันออกไป อับเรณูมีฝาปิด กลุ่มเรณู (anthercap, operculum) ซึ่งเป็นส่วนคล้ายก้านยึดติดกับกลุ่มเรณู ที่ปลายอีกด้านของก้านกลุ่มเรณูมักแผ่แบนหรือเป็นตุ่ม เรียก แป้นก้านกลุ่มเรณู (viscidium)

รังไข่ (ovary) อยู่ต่ำกว่าส่วนของกลีบดอก (inferior ovary) เป็นบริเวณก้านดอกที่ชิดกับโคนกลีบดอก

ฝักและเมล็ด ผลของกล้วยไม้เรียกว่า ฝัก (pod, capsule) เมื่อแก่จะแตกตามแนว 3 แนว ภายในมีเมล็ดคล้ายฝุ่นผงจำนวนมาก เมล็ดกล้วยไม้ไม่มีอาหารสะสม (endosperm) และไม่มีใบเลี้ยง ดังนั้นเมล็ดที่งอกและเจริญเติบโตได้ต้องตกในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีราพวกไมคอร์ไรซา (mycorhiza) อยู่ด้วย

การเจริญเติบโตทางด้านข้าง (sympodial growth) เป็นกล้วยไม้ ที่มีการสร้างต้นหรือหน่อใหม่จากส่วนโคนของต้นหรือหัวเดิม มีการเรียงตัวของใบม้วนซ้อนเวียนกันไป การออกดอกพบได้ทั้งออกดอกที่ยอด ที่ตาข้างตามข้อของลำลูกกล้วย หรือบางชนิดออกดอกได้ทั้งที่ยอดและตาข้าง กล้วยไม้ที่จัดอยู่ในประเภทนี้ ได้แก่ สกุลสิงโต (*Bulbophyllum*) สกุลเอื้องหมาก (*Coelogyne*) สกุลหวาย (*Dendrobium*)

การจำแนกกล้วยไม้ทางวิชาการ

กล้วยไม้ทั้งหมดจัดอยู่ในวงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae) กล้วยไม้ที่พบในประเทศไทย จำแนกเป็นวงศ์ย่อยได้ 6 วงศ์ย่อย ดังนี้

1. วงศ์ย่อย Apostasioideae เป็นกล้วยไม้ดินที่มีลักษณะโบราณที่สุด ใบเรียงเวียน (spiral) มีลักษณะดอกแตกต่างจากกล้วยไม้ทั่วไป

4. วงศ์ย่อย Orchidoideae เป็นกล้วยไม้ดินทั้งหมดมีหัวแบบมันฝรั่ง (tuberous) อยู่ใต้ดินหรือมีเหง้า (rhizome) ใบเรียงเวียนสลับ ใบอ่อนแบบบิดเวียน (convolute) มีการพักตัวในช่วงฤดูแล้ง ช่อดอกเกิดที่ปลายยอด ตั้งตรงหรือโค้ง ไม่มีแขนงช่อ ลักษณะเด่นของกล้วยไม้กลุ่มนี้คือ กลีบเลี้ยงบนเชื่อมติดกับกลีบดอกคล้ายหมวก พบได้น้อยที่แยกจากกัน กลีบดอกเรียบหรือแยกเป็น 2 แฉก กลีบปากมี 3 ถึง 5 แฉก หรือเป็นแฉกลึก 2 แฉก มีต่อม 2 ต่อมที่โคนกลีบปาก กลีบปากมีขนาดใหญ่กว่ากลีบอื่นและมีเดือยเส้าเกสรยื่นยาว เกสรเพศผู้ 1 อัน กลุ่มเรณูมี 2 หรือ 4 กลุ่ม มีก้านกลุ่มเรณูยึดติดกับแป้นก้านกลุ่มเรณู มีเกสรเพศผู้เป็นหมัน 2 อัน เช่น สกุลนางอั้ว (*Habenaria*)

5. วงศ์ย่อย Epidendroideae มากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนชนิดที่พบได้ในวงศ์ย่อยนี้ เป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายของลักษณะต้นและใบมากที่สุด มีใบอ่อนแบบพับจีบ (plicate) อาจมีหรือไม่มีลำลูกกล้วยหรือมีหัวอยู่ใต้ดิน ใบเรียงเวียนสลับหรือสลับระนาบเดียว ดอกเดี่ยวหรือหลายดอก อาจมีแขนงช่อ ช่อดอกเกิดทั้งที่ปลายยอดและเกิดด้านข้างลำต้น มีทั้งช่อดอกตั้งตรงและห้อยลง เกสรเพศผู้ 1 อัน มีกลุ่มเรณู 2 ถึง 8 กลุ่ม กลุ่มเรณูส่วนใหญ่ไม่มีก้านกลุ่มเรณู เช่น สกุลสิงโต (*Bulbophyllum*)

6. วงศ์ย่อย Neottioideae เป็นกล้วยไม้ดินและกล้วยไม้กินซาก ลำต้นอวบทอดนอนและชูส่วนยอดขึ้น หรือเป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน ใบหนานุ่ม เรียงเวียนสลับรอบแกน ใบด้านนอกอาจมีลายหรือมีจุดสีชมพู สีเงิน หรือสีอื่นๆ กล้วยไม้กินซากบางสกุลจะไม่มีใบ ช่อดอกออกที่ปลายยอด ไม่มีแขนง ด

สกุลและจำนวนชนิดกล้วยไม้ป่า

สกุลกล้วยไม้		จำนวนชนิดที่พบ		
		ทั่วโลก	ประเทศไทย	ภูหลวง
Acampe Lindl.	สกุลช้างสารภี	6	4	2
Acanthephippium Blume	สกุลนกแก้วปากหงาย	12	3	1
Acriopsis Reinw. ex Blume	สกุลจุกพราหมณ์	6	2	1
Acrochaene Lindl.				1
Aerides Lour.	สกุลเอื้องกุหลาบ	20	8	4
Agrostophyllum Blume	สกุลเอื้องปีกไก่		7	3
Anoectochilus Blume	สกุลนกคุ้มไฟ	30	11	1
Anthogonium Wall. ex Lindl.	สกุลว่านพร้าว	1	1	1
Appendicula Blume	สกุลหางแมงเงา	150	7	1
Arachnis Blume	สกุลแมงปอ		3	1
Armodorum Breda	สกุลตีนเป็ด		1	1
Ascocentrum Schltr.	สกุลเข็มสี	8	5	1
Bulbophyllum Thouars	สกุลสิงโต	1,000	141	22
Calanthe R.Br.	สกุลเอื้องน้ำต้น	150	16	4
Cephalantheropsis Cuillaumin	สกุลเอื้องกลีบเกลียว	8	1	1
Ceratostylis Blume	สกุลเอื้องกาบใบใส		6	1
Chrysoglossum Blume	สกุลเอื้องมันแดง		1	1
Cleisostoma Blume	สกุลเขาแพะ	80	28	4
Coelogyne Lindl.	สกุลเอื้องใบหมาก	100	30	6
Cymbidium Sw.	สกุลกะเรกะร่อน	44	19	7
Dendrobium Sw.	สกุลหวาย	900	161	32
Diploprora Hook. f.	สกุลเอื้องปากแฉก	2	2	1
Doritis Lindl.	สกุลม้าวิ่ง	2	2	1
Drymoda Lindl.	สกุลทับทิมสยาม	3	3	1
Epigeneium Gagnep.	สกุลกระเจี๊ยง	12	3	1
Eria Lindl.	สกุลเอื้องนิ่ม	500	61	14

สกุลกล้วยไม้		จำนวนชนิดที่พบ ป
Schoenorchis Rienw. ex Blume	สกุลเอื้องจิ๋ว	24
Seidenfadenia Garay	สกุลหนวดพราหมณ์	1
Spathoglottis Blume	สกุลพิศมร	30
Sunipia Buch.-Ham. ex Sm.	สกุลเอื้องฟันปลา	18
Taeniophyllum Blume	สกุลเอื้องตีนตีด	
Tainia Blume	สกุลเอื้องลีลา	14
Thrixspermum Lour.	สกุลเอื้องแมงมุม	140
Thunia Rchb. f.	สกุลช้างงาเดียว	5
Trichotosia Blume	สกุลตรียำปวาย	45
Uncifera Lindl.		
Vanda Jones ex R. Br.	สกุลฟ้ามุ่ย	45

กล้วยไม้ป่า

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Acampe praemorsa*** **(Roxb.) Blatt. & McCann**

ชื่อพ้อง *Saccolabium papillosum* Lindl.
Acampe papillosa Lindl.

ชื่อไทย **ช้างสารภีน้อย** เอื้องตีนตุ๊กแก

ลักษณะ

กล้วยไม้อิงอาศัย สูง 10-20 ซม. ใบรูปขอบขนานคล้ายรางน้ำ กว้าง 1.5-2 ซม. ยาว 10 ซม. ดอกออกเป็นช่อตามซอกใบ ก้านช่อยาว 1.5-2 ซม. ดอกย่อยเรียงแน่นเป็นกระจุกกลม จำนวน 8-14 ดอกต่อช่อ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกโค้งมาด้านหน้าสีเขียวอมเหลือง และมีขีดตามขวางสีน้ำตาลแดง กลีบปากสีขาว ดอกบานเต็มที่กว้าง 1 ซม.

ช่วงออกดอก เดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าผลัดใบ ที่ระดับความสูง 400-600 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acanthephippium striatum* Lindl.

ชื่อไทย **เหยือกน้ำดอย** เหยือกน้ำน้อย

ลักษณะ

ต้นอวบน้ำ ใบรูปรี ขนาด 20-24 x 4-5 ซม. ปลายแหลม โคนสอบเรียวเป็นก้าน ดอกในช่อเป็นกระจุกออกโคนลำต้น ดอกจำนวน 3-6 ดอก ทยอยบานคราวละ 1-2 ดอก ขนาดดอกประมาณ 2.5 x 1 ซม. สีเหลืองถึงเหลืองอมส้มและมีเส้นสีม่วงเข้มพาดตามยาวของดอก กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอด ปลายกลีบแผ่ออก

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบตามป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ที่ความสูงตั้งแต่ 1,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acriopsis indica* Wight

ชื่อไทย เอื้องจุกพราหมณ์ เอื้องนมหนูหัวกลม

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางด้านข้าง ลำลูกกล้วยกลม มีใบรูปแถบสองใบ ปลายใบแหลม ช่อดอกแบบแยกแขนงออกที่โคนลำต้น ดอกกว้าง 1 ซม. กลีบเลี้ยงคู่ข้างเชื่อมเป็นกลีบเดียว ทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอกรู

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aerides crassifolia* C.S.P. Parish ex Burb.

ชื่อไทย **เอื้องกุหลาบแดง** เอื้องกุหลาบ ช้างแดง เอื้องฟ้าห้า กุหลาบแดง

ลักษณะ

ต้นสูง 10 - 15 ซม. ใบอวบหนาและแข็ง ขนาด 8 - 15 x 3 - 4 ซม. ช่อดอกเอนหรือโค้งลงยาวใกล้เคียงกับใบ ดอกในช่อโปร่ง ขนาดดอก 3.5 x 2 ซม. มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ เป็นกล้วยไม้ที่มีลักษณะสวยงาม และดอกขนาดใหญ่กว่าเอื้องกุหลาบชนิดอื่น ๆ

ช่วงออกดอก เดือนเมษายนถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้งและป่าผลัดใบ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

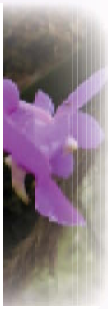

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aerides flabellata* Rolfe ex Downie

ชื่อไทย เอื้องกุหลาบอินทจักร เอื้องอินทจักร เอื้องนกพิราบ เอื้องนางเมขลา เอื้องสามปอยลิง เอื้องอัยราวัณ

ลักษณะ

ต้นยาว 12 - 20 ซม. ใบเรียงตัวซ้อนค่อนข้างแน่น ขนาด 10-12 x 1.8-2 ซม. แผ่นใบค่อนข้างหนาและเหนียว มักจะพับตามยาวเป็นราง ผิวใบแห้ง ช่อดอกตั้งหรือเอนออกจากต้น มักจะสั้นกว่าใบ ดอกในช่อโปร่ง จำนวน 5-10 ดอก ขนาด 2.5-3 x 1.2-1.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลืองอมน้ำตาลมีจุดประสีม่วงแดง กลีบปากส่วนปลายแผ่ขยาย สีขาวมีแต้มสีม่วงแดง

ช่วงออกดอก เดือนเมษายนถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย ขึ้นตามป่าดิบแล้งและป่าผลัดใบ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Agrostophyllum brevipes* King & Plantl.

ชื่อไทย เอื้องปีกไก่

ลักษณะ

ต้นขนานกับพื้น ใบเรียงสลับระนาบเดียวรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก โคนใบมีกาบหุ้ม ช่อดอกเป็นช่อกระจุกแน่นทรงครึ่งวงกลมที่ปลายยอด ดอกขนาดเล็ก ประมาณ 3 มม. ทยอยบานครั้งละ 2-3 ดอก กลีบเลี้ยง และกลีบดอกสีชมพู มีเนื้อเยื่อนูนคล้ายซี่ฟันตรงโคนกลีบปากสีเหลือง

ช่วงออกดอก เดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ ป่าดิบแคระ บางครั้งขึ้นรวมกับฟองหินบนพื้นดิน

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Agrostophyllum planicaule* (Wall. ex Lindl.) Rchb. f.

ชื่อไทย เอื้องปีกไก่

ลักษณะ

กล้วยไม้อิงอาศัย ใบรูปแถบ กว้าง 1.5-2.5 ซม. ยาว 10-20 ซม. ใบหนาและแข็ง ช่อดอกแบบกระจุก ออกที่ปลายยอด ช่อดอกยาว 1-1.5 ซม. ดอกในช่ออัดกันแน่น 10-20 ดอก ดอกขนาด 0.3 ซม. สีครีม ปลายกลีบปากแผ่กว้าง ปลายกลีบหยักเป็นคลื่นเล็กน้อย

ช่วงออกดอก เดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามป่าดิบ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Anthogonium gracile* Wall. ex Lindl.

ชื่อไทย ว่านพร้าว

ลักษณะ

ลำต้นใต้ดินเป็นหัวแบบเผือก ใบรูปแถบ ขนาด 2 x 20 ซม. มี 2 ใบ ปลายใบแหลม ช่อดอกยาวและตั้งตรง ดอกขนาด 0.8 ซม. สีขาวอมชมพู สีม่วงอ่อนจนถึงสีม่วงเข้ม ใบประดับไม่หลุดร่วง ก้านดอกและรังไข่ยาวกว่าความยาวของดอก ดอกหักทำมุม 90 องศากับแกนดอก กลีบเลี้ยงเชื่อมกันสองในสามส่วนของความยาวกลีบจนดูเป็นหลอดสั้นๆ ปลายแผ่เป็น 3 แฉก กลีบดอกรูปช้อน ปลายกลีบแหลม กลีบปากอยู่ทางด้านบนและเป็น 3 แฉก

ช่วงออกดอก เดือนกันยายนถึงตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดินขนาดเล็กที่พบในป่าทุ่ง บนดินทรายในที่โล่งแจ้ง แสงแดดจัด ที่ความสูง 1,000-1,500 เมตรจากระดับน้ำทะเล หลังออกดอก จะพักตัวเหลือเพียงหัวใต้ผิวดินตลอดฤดูแล้ง และเจริญอีกครั้งในฤดูฝน

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Arachnis labrosa* (Lindl. & Paxton.) Rchb. f.

ชื่อไทย **เอื้องแมลงปอเล็ก**

ลักษณะ

ลำต้นยาว 8-40 ซม. ใบรูปแถบแกมขอบขนาน กว้าง 1.5-3.5 ซม. ยาว 20-29 ซม. ช่อดอกยาว 30-80 ซม. บางครั้งแตกแขนง ดอกบานเต็มที่กว้าง 4-4.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปขนาน สีเหลืองอ่อนมีประสีน้ำตาลแดงที่ขอบและปลายกลีบ กลีบปากสีเหลืองอ่อนโคนกลีบมีขีดสั้นๆ สีน้ำตาลแดง

ช่วงออกดอก เดือนสิงหาคมถึงกันยายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ascocentropsis pusilla* (Aver.) Senghas & Schildh.

ชื่อพ้อง *Ascocentrum pusillum* Aver.

ชื่อไทย **เข็มชมพู**

ลักษณะ

กล้วยไม้อิงอาศัย สูง 8-15 ซม. ใบรูปแถบ กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 5-12 ซม. แผ่นใบหนาและแข็ง ช่อดอกแบบกระจะออกตามซอกใบ หลายช่อ ช่อดอกยาว 3-5 ซม. ดอกในช่อ 5-10 ดอก ดอกขนาด 1-1.2 ซม. สีชมพูอมม่วง กลีบปากสีม่วง เดือยดอกทรงกระบอกยาวกว่ากลีบปาก

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคมถึงเมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามป่าดิบแล้ง

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulboph*

ชื่อไทย สิงโตงาม

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงก
ขนาดใหญ่ ใบรูปแถบ 1 ใบ
หลายฤดูก่อนร่วง ใบแก่หลุดร่
เหง้าขนาดประมาณ 2.5 ซม.
รูปแถบแกมรูปสามเหลี่ยม ก
สีน้ำตาลแดง 5-7 เส้นขนานกั
รูปไข่ อวบและหนา สีเหลื
โคนกลีบปากเชื่อมกับฐานเส้า

ช่วงออกดอก เดือนพฤษ

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิ
ผสมป่าสน
รำไรที่ควา

สถานภาพ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum blepharites* Rchb. f.

ชื่อไทย สิงโตสมอหิน สิงโตกลอกตา

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยสีน้ำตาลอมเหลือง แต่ละลำขึ้นห่างกันบนเหง้าขนาดใหญ่ ใบรูปไข่กลับ 2 ใบ เรียงตรงข้าม ปลายใบมนจนถึงตัดตรง หนาและแข็งมาก มีอายุหลายฤดู ใบแก่หลุดร่วงที่ข้อต่อ ช่อดอกเป็นช่อซี่ร่ม ก้านช่อยาวมาก ดอกขนาด 1 ซม. ทยอยบาน 2-3 ดอก ใบประดับไม่หลุดร่วง กลีบเลี้ยงบนรูปใบหอก กลีบเลี้ยงคู่ข้างเชื่อมกัน ปลายกลีบแหลม กลีบดอกรูปทรงเกือบกลม ปลายกลีบมน ขอบกลีบสีแดงและมีขนจำนวนมากยื่นยาว ทั้งห้ากลีบสีเขียวอ่อน จนถึงสีเขียวอ่อนแกมสีเหล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum d*

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum dhaninivatii* Seidenf.

ชื่อไทย **สิงโตธานีนิวัติ** สิงโตกำมะหยี่

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกลม ผิวมันวาว ขึ้นชิดกันเป็นกอบนเหง้าสั้นๆ ใบใหญ่ รูปขอบขนาน 2 ใบ ขนาด 2.5 x 10 ซม. เรียงตรงข้าม ปลายใบมน มีอายุฤดูเดียว ใบแก่สีเหลืองเข้มก่อนหลุดร่วงที่ข้อต่อ ช่อดอกเป็นช่อกระจะสั้นมาก มีเพียงช่อเดียว ดอกขนาด 0.5 ซม. เรียงแน่น ใบประดับดอกมีขนาดเล็กจิ๋ว ก้านดอกและรังไข่สั้น มีขนปกคลุม กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างเกือบเป็นรูปสามเหลี่ยม ด้านนอกมีขนกำมะหยี่ปกคลุม กลีบดอกรูปขอบขนาน ผิวเกลี้ยง ทั้งห้ากลีบปลายมน สีม่วงเข้ม กลีบปากรูปขอบขนานหนาและอวบ สีม่วงคล้ำ ปลายกลีบมนและโค้งงอลง เส้าเกสรสีม่วง มีขนาดเล็กและสั้น ที่ปลายมีรยางค์คล้ายเขี้ยวยื่นขึ้น

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยขนาดเล็ก พบในป่าดิบเขา ป่าดิบแคระ บางครั้งพบเจริญบนก้อนหินบริเวณที่ร่มแสงแดดรำไร ที่ความสูงประมาณ 1,400 เมตรจากระดับน้ำทะเล เป็นกล้วยไม้ถิ่นเดียวของประเทศไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum khasyanum* Griff.

ชื่อไทย **สิงโตม้วนกลีบ** สิงโตพุ่ม

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยลดรูปเหลือเพียงปมขนาดเล็ก ใบรูปขอบขนาน ขนาด 4 x 14 ซม. ปลายใบมน โคนใบเป็นก้านแข็ง ช่อดอกเป็นช่อกระจะ แกนช่อย้อยลง ดอกขนาด 0.5 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปรี ปลายเรียวแหลมและม้วนขึ้นจนเป็นวงกลม กลีบเลี้ยงคู่ข้างแผ่กางเด่นชัดและแนบกับกลีบปาก กลีบดอกมีขนาดเล็กมาก รูปไข่ ทั้งห้ากลีบสีม่วงแดง กลีบปากรูปรี สีม่วงเข้ม

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา แสงแดดรำไรจนถึงค่อนข้างมืดครึ้มที่ความสูง 1,400 -1,600 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES และเป็นพืชที่ถูกคุกคาม (Threatened Plants)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum luanii* Tixier

ชื่อไทย สิงโตภูหลวงดอกแดง

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยมีขนาดเล็ก รูปไข่ อยู่ห่างกันบนเหง้า ใบรูปแถบ 1 ใบ ขนาด 1.6 x 12 ซม. ปลายใบเว้าบุ๋ม โคนใบเป็นก้านแข็ง มีอายุหลายฤดูก่อนหลุดร่วงที่ข้อต่อ ช่อดอกเป็นช่อกระจะมีเพียงช่อเดียว ก้านช่อยาวกว่าแกนช่อ ดอกกว้างประมาณ 0.6 ซม. มี 5-7 ดอก ใบประดับดอกรูปสามเหลี่ยมไม่หลุดร่วง กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยม ด้านหลังของกลีบเป็นสัน ปลายกลีบแหลม กลีบดอกรูปขอบขนาน ปลายกลีบมน ทั้งห้ากลีบสีม่วงแดงและมีลายสีเหลือง 1-3 เส้น เมื่อบานเต็มที่ไม่แผ่กว้างออก กลีบปากรูปไข่แกมรูปขอบขนานอวบและหนา โค้งงอลง กลีบสีม่วงแดง โคนกลีบปากเชื่อมกับฐานของเส้าเกสร เส้าเกสรสั้น สีเหลือง ปลายเส้าเกสรมีรยางค์คล้ายเขี้ยวยื่นขึ้น

ช่วงออกดอก เดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ที่ความสูงประมาณ 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล ในประเทศไทยพบเฉพาะที่จังหวัดเลย

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) พืชหายาก (Rare)และพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum nipondhii* Seidenf.

ชื่อไทย **สิงโตนิพนธ์**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยมีขนาดเล็ก รูปไข่จนถึงรูปทรงเกือบกลม สีคล้ำและขึ้นชิดกัน เป็นกอบนเหง้าทอดเลื้อย ใบขนาดเล็ก รูปใบหอก ขนาด 1 x 2.5 ซม. แผ่นใบสาก ปลายใบแหลม มีอายุหลายฤดูก่อนหลุดร่วงที่ข้อต่อ ช่อดอกเป็นซี่ร่ม ก้านช่อมักยาวกว่าความยาวลำรวมกับความยาวใบ ดอกกว้างประมาณ 0.4 ซม. แต่ละช่อมี 3-5 ดอก กลีบเลี้ยงบนรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างเชื่อมกันเป็นหลอดยื่นยาวมาก กลีบดอกรูปทรงเกือบกลมทั้งห้ากลีบสีม่วงแดง กลีบปากรูปขอบขนานแกมรูปไข่ โค้งงอลง กลีบสีม่วงแดง เส้าเกสรมีขนาดเล็กมาก และที่ปลายมีรยางค์คล้ายเขี้ยวยื่นขึ้น

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงธันวาคม

สภาพนิเวศ เป็นกล้วยไม้อิงอาศัยขนาดเล็กที่พบในป่าดิบเขา มักอาศัยบนต้นไม้ริมลำธารที่มีแสงแดดรำไร ที่ความสูง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum orientale* Seidenf.

ชื่อไทย **สิงโตรวงทอง**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่ สีม่วงคล้ำ อยู่ห่างกันบนเหง้าขนาดใหญ่ ใบรูปขอบขนาน 1 ใบ ขนาด 3 x 10 ซม. สีม่วงคล้ำ ปลายใบแหลมจนถึงมน มีอายุหลายฤดู ก่อนหลุดร่วงที่ข้อต่อ ช่อดอกเป็นช่อกระจะ มักห้อยลง ก้านช่อสั้นกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 0.4 ซม. เรียงแน่น กลีบเลี้ยงบนรูปรีกว้าง กลีบเลี้ยงคู่ข้างเชื่อมกัน ที่ขอบด้านล่างจนดูคล้ายกลีบเดียวกัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum parviflorum* C. S. P. Parish. & Rchb. f.

ชื่อไทย **สิงโตรวงข้าวน้อย**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกลมจนถึงกลมแบน แต่ละลำขึ้นห่างกันบนเหง้าขนาดเล็ก ใบรูปแถบ 1 ใบ ขนาด 2 x 8 ซม.ปลายใบแหลมจนถึงเว้า โคนใบเป็นก้านแข็ง มีอายุหลายฤดูก่อนหลุดร่วงที่ข้อ ช่อดอกเป็นช่อกระจะ ออกจากโคนลำ มีเพียงช่อเดียว ก้านช่อยาวใกล้เคียงกับแกนช่อ ดอกขนาด 0.6 ซม. หลายดอกเรียงเวียนแน่น กลีบเลี้ยงบนรูปรีแกมรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปไข่แกมรูปสามเหลี่ยม กลีบดอกรูปขอบขนาน ขอบกลีบมีขน ทั้งห้ากลีบสีขาว ปลายกลีบมน กลีบปากรูปขอบขนาน เส้าเกสรสั้นมาก และที่ปลายมีรยางค์คล้ายเขี้ยวยื่นขึ้น

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงธันวาคม ดอกมีกลิ่นหอม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยที่พบในป่าดิบเขา มักเจริญบนหินทั้งในที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด หรือแสงแดดรำไร ที่ความสูงประมาณ 1,400 เมตรจากระดับน้ำทะเล ในประเทศไทยพบเฉพาะที่จังหวัดเลยและชัยภูมิ (ป่าหินงาม)

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum psittacoglossum* Rchb. f.

ชื่อไทย **สิงโตปากนกแก้ว** สิงโตลิ้นนกแก้ว เอื้องลิ้นนกแก้ว

ลักษ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum reptans* (Lindl.) Lindl.

ชื่อพ้อง *Tribrachia reptans* Lindl.

ชื่อไทย **สิงโตภูหลวง** สิงโตเลื้อย

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยมีขนาดเล็กรูปไข่ แต่ละลำอยู่ห่างกันมากบนเหง้า ใบรูปแถบ 1 ใบ ขนาด 1.5 x 6 ซม. ปลายใบมนหรือเว้าบุ๋ม มีอายุหลายฤดู ใบแก่หลุดร่วงที่ข้อต่อ ช่อดอกเป็นช่อกระจะ มีเพียงช่อเดียว ก้านช่อยาวกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 0.5 ซม. มี 2-5 ดอก ใบประดับรูปสามเหลี่ยมไม่หลุดร่วง กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยมค่อนข้างยาว ด้านหลังของกลีบเป็นสัน ปลายกลีบแหลม กลีบดอกรูปขอบขนานปลายมน ทั้งห้ากลีบสีเหลือง กลีบปากรูปขอบขนานอวบหนาและโค้งลง เส้าเกสรสั้นสีเหลือง ที่ปลายมีรยางค์ขนาดเล็กคล้ายเขี้ยวยื่นขึ้น

ช่วงออกดอก เดือนธันวาคมถึงมีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ป่าดิบแคระ บางครั้งเจริญบนโขดหิน ทั้งในที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดและแสงแดดรำไร ที่ความสูงตั้งแต่ 1,300 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum striatum* (Griff.) Rchb. f.

ชื่อพ้อง *Bulbophyllum striatitepalum* Seidenf.
Dendrobium striatum Griff.

ชื่อไทย สิงโตลาย

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 ซม. ลำลูกกล้วยขึ้นห่างกันบนเหง้า ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ยาวประมาณ 2.5–6.5 ซม. ช่อดอกมีก้านช่อยื่นยาว 5–8 ซม. แต่ละช่อมี 2–4 ดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีสีเหลืองแกมเขียว มีลายเส้นสีม่วงบนดอก

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย เจริญเติบโตได้ดีในที่ที่มีความชื้นสูง ซึ่งปกคลุมไปด้วยมอส ขึ้นที่ระดับความสูง 1,300 - 1,500 เมตร จากระดับน้ำทะเล ในประเทศไทยพบเฉพาะที่ภูหลวง

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) พืชหายาก (Rare) และพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum suavissimum* Rolfe

ชื่อไทย **สิงโตศรีเที่ยง** เอื้องสีเที่ยง

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยตั้งตรง รูปไข่แกมรูปขอบขนาน แต่ละลำขึ้นห่างกันบนเหง้า ใบรูปแถบ 2 ใบ ขนาด 2.5 x 10 ซม. เรียงตรงข้าม ปลายใบมน มีอายุฤดูเดียว ใบแก่สีเหลืองเข้มก่อนหลุดร่วงที่ข้อต่อ ช่อดอกแบบช่อกระจะ ก้านช่อยาวใกล้เคียงกับแกนช่อ ดอกขนาด 0.6 ซม. ใบประดับดอกมีขนาดเล็ก ไม่หลุดร่วง กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กลีบดอกรูปขอบขนานทั้งห้ากลีบ สีครีม ปลายกลีบมน กลีบปากรูปขอบขนาน อวบหนาป

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Bulbophyllum taeniophyllum*** **C. S. P. Parish & Rchb. f.**

ชื่อพ้อง *Bulbophyllum simillinum* C. S. P. Parish & Rchb.f. *Cirrhopetalum taeniophyllum* (C. S. P. Parish & Rchb.f.) Hook. f.

ชื่อไทย –

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่ ขนาด 0.85 x 2.7 ซม ขึ้นห่างกันบนเหง้าที่ค่อนข้างหนา ใบรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ปลายใบมน ขนาด 2.2 x 15 ซม. ก้านใบสั้น ช่อดอกเป็นแบบช่อซี่ร่ม แต่ละช่อมีประมาณ 10 ดอก ช่อดอกออกจากฐานที่ลำลูกกล้วยยาวประมาณ 10 ซม. ดอกขนาด 1.6 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลือง เป็นแถบมีจุดสีชมพูเข้มทั้งดอก กลีบเลี้ยงคู่ข้างขนาด 0.18 x 1.4 ซม. ปลายกลีบเชื่อมติดกัน กลีบดอกรูปไข่ กลีบปากโค้งลง เส้าเกสรสั้น สีขาว

ช่วงออกดอก เดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยที่พบในป่าดิบเขา ขึ้นบนต้นไม้หรือบนหินที่มีร่มแสงแดดรำไร ขึ้นที่ระดับความสูงมากกว่า 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์ในบัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bulbophyllum wallichii* Rchb. f.

ชื่อไทย **สิงโตใบพาย**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปขอบขนานแกมรูปไข่ สีเขียวอม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Calanthe cardioglossa* Schltr.

ชื่อไทย **เอื้องน้ำต้น** เฒ่านั่งฮุ่ง เอื้องเหลี่ยม

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงคล้ายน้ำเต้า ใบรูปรีจนถึงรูปใบหอก ขนาด 10 x 35 ซม. ปลายใบแหลม ช่อดอกมักมีช่อเดียว ก้านช่อยาวกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 1 ซม. ใบประดับขนาดเล็กไม่หลุดร่วง ช่อดอก ใบประดับ ก้านดอก และรังไข่ มีขนปกคลุม ดอกสีขาว สีม่วง สีชมพู สีแดง จนถึงสีเหลือง ตามอายุของดอก กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปไข่เบี้ยว ด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอกรูปรีแกมรูปใบหอก ทั้งห้ากลีบปลายกลีบแหลม กลีบปากเป็น 3 แฉก มีหูปากตั้งชัน ปลายกลีบรูปทรงกลมโคนกลีบมีสันเตี้ย ๆ 3 สัน มีเดือยดอกยาวมาก เส้าเกสรสั้น

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงมกราคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบแล้งและป่าดิบเขา ตามที่ร่มแสงแดดรำไร ดินร่วนปนทราย บางครั้งเจริญบนหินที่มีเศษซากพืชทับถม ที่ความสูง 400-1,400 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) พืชหายาก (Rare) และพืชอนุรักษ์ในบัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Calanthe sylvatica* (Thouars) Lindl.

ชื่อพ้อง *Calanthe masuca* (D. Don) Lindl.

ชื่อไทย **อั้วดอกม่วง**

ลักษณะ

ต้นสั้น มีโคนกาบใบหุ้ม ใบรูปรีหรือรูปใบหอกกลับ ขนาด 25-30 x 5-8 ซม. แผ่นใบบางและอ่อน มีขนนุ่มทั้งสองด้าน ปลายใบแหลม โคนสอบเรียวเป็นก้าน ช่อดอกตรงสูงใกล้เคียงกับใบ ก้านช่อออวบน้ำ ดอกเกิดค่อนไปทางปลายช่อและแน่น ทยอยบานเป็นเวลานาน ขนาดดอก 3-5 ซม. กลีบทุกกลีบกางเกือบอยู่ในระนาบเดียวกัน

ช่วงออกดอก เดือนกรกฎาคมถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดินพบในป่าดิบเขา ตามที่ร่มแสงรำไรที่ความสูงประมาณ 1,200 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cephalantheropsis obcordata* (Lindl.) Ormerod

ชื่อไทย **เอื้องกลีบเกลียว**

ภาพ : สุพัตรา ลิมปิยประพันธ์

ลักษณะ

ลำต้นรูปทรงกระบอกค่อนข้างยาว ใบรูปรี รูปใบหอกจนถึงรูปแถบแกมรูปใบหอก ขนาด 8 x 25 ซม.ปลายใบแหลม ช่อดอกมักมีมากกว่า 1 ช่อ ดอกขนาด 1 ซม. กลีบเลี้ยงรูปใบหอกจนถึงรูปแถบ กลีบดอกรูปแถบ ทั้งห้ากลีบสีเหลือง ปลายกลีบแหลม กลีบบิดม้วนเมื่อบานเต็มที่ กลีบปากรูปไข่กลับ มีหูปากรูปสามเหลี่ยมตั้งชัน ปลายกลีบเว้า ขอบกลีบหยักย้วย เส้าเกสรสั้น สีเหลือง ที่ปลายมีฝาครอบกลุ่มเรณูสีขาว

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน อาศัยในป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดและแสงแดดรำไร ดินร่วนปนทราย ขึ้นอยู่กับไผ่ขนาดเล็กบนพื้นป่า ที่ความสูง 1,000-1,600 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ceratostylis siamensis* Rolfe ex Downie

ชื่อไทย แส้ม้าสยาม

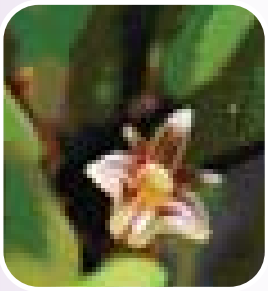

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Chrysoglossum ornatum* Blume

ชื่อไทย **เอื้องดินอินทนนท์**

ลักษณะ

สูงประมาณ 70 ซม. ลำลูกกล้วยยาว 6.5 ซม. ใบพับจีบรูปใบหอกกลับ ขนาด 7-8 x 15-35 ซม. ดอกออกเป็นช่อยาว 70 ซม. จำนวน 12-15 ดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเขียว มีจุดสีม่วงแดง กลีบปากสีขาว มีแต้มสีม่วงแดง ดอกบานเต็มที่ กว้าง 1.5 ซม.

ช่วงออกดอก เดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบเขา

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cleisostoma linearilobatum* (Seidenf. & Smitinand) Garay

ชื่อไทย เอื้องใบแ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cleisostoma paniculatum* (Ker Gawl.) Garay

ชื่อไทย –

ลักษณะ

กล้วยไม้อิงอาศัย ใบค่อนข้างหนาเรียงสลับซ้ายขวาระนาบเดียวกัน ช่อดอกห้อยลงมีช่อแยกแขนง ช่อดอกโปร่ง ทยอยบาน ดอกขนาดเล็ก ดอกขนาด 0.8 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีม่วงเข้ม ขอบกลีบสีเหลืองนวล กลีบปากสีขาว ด้านข้างกลีบปากแทงออกเป็นปลายแหลม

ช่วงออกดอก เดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cleisostoma racemiferum* (Lindl.) Garay

ชื่อไทย **เอื้องช่อมะม่วง**

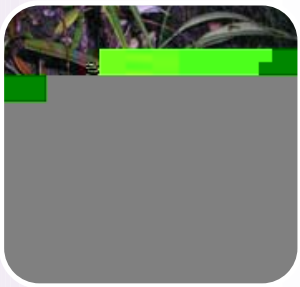

ลักษณะ

เจริญทางยอด ยาว 15-20 ซม. ใบรูปแถบแบน ปลายใบหยักเว้า ขนาด 1.5-3 x 1.5-20 ซม. ดอกออกเป็นช่อแยกแขนงยาวได้ถึง 20 ซม. ดอกขนาดเล็ก สีเหลือง มีเดือยคล้ายถุง ดอกบานเต็มที่ กว้าง 8-10 มม.

ช่วงออกดอก เดือนสิงหาคมถึงกันยายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขาและป่าเบญจพรรณ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Coelogyne fimbriata* Lindl.

ชื่อไทย เอื้องเทียนใบรี เอื้องกางเขน

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่ ขึ้นชิดกันบนเหง้าสั้นๆ ใบรูปรีจนถึงรูปใบหอก มี 2 ใบ ขนาด 3 x 6 ซม. เรียงตรงข้าม ปลายแหลม ผิวมันวาว โคนเป็นก้านแข็ง ช่อดอกออกปลายลำ ก้านช่อยาวกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 2.5 ซม. มักมีดอกเดียว ดอกที่ 2 มักฝ่อก่อนบาน กลีบเลี้ยงบนรูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปขอบขนานและเล็กกว่ากลีบเลี้ยงบน กลีบดอกรูปแถบ ทั้งห้ากลีบสีเหลืองหม่น ปลายแหลม กลีบปากรูปรีกว้าง หูปากรูปครึ่งวงกลมตั้งชัน แผ่นกลีบมีสันสีเข้ม 4 สันเรียงขนานกัน ขอบกลีบมีขนยาว เส้าเกสรเรียวยาว

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงธันวาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด และที่ร่มแสงแดดรำไร บางครั้งเจริญบนโขดหิน ที่ความสูงตั้งแต่ 1,200 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Coelogyne lactea* Rchb. f.

ชื่อไทย **เอื้องเทียนน้อย** เอื้องหิน เอื้องหินเลย

ลักษณะ

หัวรูปรีและค่อนข้างแข็ง ขนาด 3.5-5 x 2.5-3 ซม. ผิวแห้ง มีสันและร่องตื้นตามยาว เรียงตัวชิดกันเป็นกลุ่ม ใบรูปรีขนาด 15-20 x 4 ซม. แผ่นใบเรียบค่อนข้างหนาและเหนียว โคนเรียวสอบเป็นก้านสั้นๆ ช่อดอกเกิดจากยอดใหม่ทางด้านข้างของโคนหัวเก่า ดอกในช่อจำนวน 6-8 ดอก เรียงเป็นระยะเกือบตลอด ยกเว้นโคนก้านช่อ ขนาดดอกประมาณ 3 ซม.

ช่วงออกดอก เดือนมกราคมถึงมีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ป่าดิบแล้งและป่าดิบแคระ ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดและแสงแดดรำไร บางครั้งพบบนก้อนหิน ที่ความสูง 1,100-1,400 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Coelogyne trinervis* Lindl.

ชื่อไทย **เอื้องใบหมาก** เอื้องหมาก

ลักษณะ

หัวรูปรี ขนาด 5-7 x 2.5-3 ซม. เรียงตัวชิดกันเป็นกลุ่มแน่นผิวแห้งสีเขียวอมเหลือง มีสันมนตามยาว ใบรูปรี ขนาด 18-30 x 3-5 ซม. แผ่นใบค่อนข้างหนาและเหนียวมีรอยพับจีบตามยาว ช่อดอกเกิดที่ยอดใหม่ ทางด้านข้างของโคนหัวเก่า ยาว 15-20 ซม. ดอกในช่อโปร่ง จำนวน 4-6 ดอก ขนาดประมาณ 3 ซม.

ช่วงออกดอก เดือนกันยายนถึงตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยหรือเจริญบนหิน พบในป่าดิบแล้ง ป่าดิบแคระ ป่าสนเขา

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cymbidium bicolor* Lindl.

ชื่อไทย **กะเรกะร่อนด้ามข้าว** กะเรกะร่อนสองสี

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปขอบขนาน แบน ขนาด 3 x 8 ซม. มีกาบใบหุ้ม แต่ละลำมีใบ 4-5 ใบ ใบรูปขอบขนาน ขนาด 1-1.7 x 35-50 ซม. ใบหนาและแข็ง ปลายใบมน ช่อดอกแบบกระจะห้อยลง ช่อดอกยาว 30-60 ซม. ดอกในช่อ 20-50 ดอก ดอกขนาด 3 ซม. ทั้งกลีบเลี้ยง กลีบดอกและกลีบปาก สีแดง ขอบกลีบสีเหลือง กลางกลีบปากสีเหลือง

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง ป่าเบจพรรณ และป่าดิบแล้ง

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cymbidium ensifolium* (L.) Sw.

ชื่อไทย จุหลัน นางคำ

ลักษณะ

ลำต้นเป็นหัวแบบเผือก มีขนาดเล็ก และขึ้นชิดเป็นกอเหนือผิวดิน ใบรูปแถบขนาด 1.5 x 50 ซม. มี 4-5 ใบ ปลายใบแหลม ใบมีอายุหลายฤดูก่อนหลุดร่วง ก้านช่อยาวใกล้เคียงกับแกนช่อ ดอกขนาด 2.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปแถบ ทั้งห้ากลีบสีเหลืองครีมและมีลายสีม่วงแดง 7 เส้น ปลายแหลมหรือมน กลีบปากรูปขอบขนาน ปลายกลีบมนและเมื่อบานเต็มที่จะม้วนลง กลางกลีบมีสัน 2 สัน กลีบมีหูปากไม่เด่นชัด กลุ่มเรณูสีเหลืองครีม

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงธันวาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบเขา มักพบตามริมลำธารในที่มีแสงแดดรำไรถึงค่อนข้างมืดครึ้ม ที่ความสูง 900-1,400 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cymbidium lancifolium* Hook.

ชื่อไทย **กะเรกะร่อน** ตุ๊กตาร่อนเร่

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางด้านข้าง ไม่มีลำลูกกล้วย มีใบรูปใบหอก 3-5 ใบ ช่อดอกแบบกระจะ มี 2-4 ดอก ดอกกว้าง 2.5 ซม. สีขาวครีมจนถึงแกมเขียว กลีบเลี้ยงรูปหอก ปลายแหลม กลีบดอกรูปแถบ กลีบปากรูปขอบขนาน ปลายแหลม มีสันสองสัน และมีเส้นหรือจุดสีม่วงจำนวนมาก

ช่วงออกดอก เดือนพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบเขาและป่าดิบแล้ง

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cymbidium tracyanum* L. Castle

ชื่อไทย **กะเรกะร่อนอินทนนท์** เอื้องกำเบ้อ เอื้องช้าง ผีเสื้อ เอื้องชาด เอื้องฮ่องฟู

ลักษณะ

ลำต้นเป็นหัวแบบเผือก มีขนาดใหญ่ รูปรี ขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปแถบ ขนาด 5 x 100 ซม. ปลายแหลม ใบมีอายุหลายฤดูก่อนหลุดร่วง ช่อดอกยาวและทอดเอียง ก้านช่อสั้นกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 7 ซม. กลีบเลี้ยงรูปใบหอกแกมรูปแถบ กลีบเลี้ยงคู่ข้างขนานกันในแนวนอน กลีบดอกรูปแถบ ทั้งห้ากลีบปลายแหลม สีเหลืองและมีลายสีน้ำตาลแดง 5-7 ลาย กลีบปากรูปรีกว้าง ปลายกลีบมนและบิดเป็นคลื่นมีหูปากรูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ตั้งชัน กลางกลีบมีสัน 2 สัน แผ่นกลีบด้านบนมีขนแข็งปกคลุมกลีบสีเหลืองมีจุดหรือแต้มสีน้ำตาลแดงจำนวนมาก

ช่วงออกดอก เดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยขนาดใหญ่ พบในป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้ง แสงแดดจัดและแสงแดดรำไร ที่ความสูงมากกว่า 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) ใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable) พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium alterum* Seidenf.

ชื่อไทย –

ลักษณะ

ช่อดอกหนึ่งมี 3-6 ดอก ออกเบียดกันแน่น เนื่องจากมีดอกที่อวบหนา ดอกจะออกที่บริเวณตุ่มตาหลังจากที่ใบแก่หลุดร่วงไป กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลืองนวลมีลายสีม่วงเป็นเส้นตามยาว กลีบปากสีเหลือง มีลาย สีม่วง-แดง ด้านข้างของกลีบปาก กลีบเลี้ยงบนยาวประมาณ 6 มม. ปกคลุมกลีบดอกซึ่งมีขนาดสั้นกว่า กลีบปากยาวประมาณ 5 มม. ทั้ง 2 ข้างของกลีบปากจะโค้งขึ้น เส้าเกสรสีขาว มีจุดสีแดงรอบเกสร ฝาครอบเรณูสีขาว

ช่วงออกดอก เดือนสิงหาคมถึงกันยายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,400 เมตร และเป็นกล้วยไม้ถิ่นเดียว

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium bellatulum* Rolfe

ชื่อไทย **เอื้องแซะดอยปุย**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอกอ้วนสั้น ผิวลำมีขนสากสีดำปกคลุม แต่ละลำขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปรีแกมรูปขอบขนานออกปลายลำ ขนาด 2 x 3.5 ซม. ปลายเว้า โคนใบเป็นกาบ แผ่นใบมีขนสีดำปกคลุม ช่อดอกสั้นและมีดอกน้อยเพียง 1-2 ดอก ดอกขนาด 2.5 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปขอบขนาน แกมรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปสามเหลี่ยมเบี้ยว กลีบดอกรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ทั้งห้าสีกลีบสีขาว ปลายกลีบแหลม กลีบปากรูปรี มีหูปากตั้งชัน ส่วนปลายกลีบรูปทรงกลม ปลายเว้า กลีบสีเหลืองจนถึงสีส้ม แผ่นกลีบด้านบนขรุขระและมีสันเตี้ย ๆ 5 สัน ขอบกลีบเรียบ เส้าเกสรสีขาวสั้นมาก

ช่วงออกดอก เดือนมกราคมถึงมีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ป่าสนเขา ตามที่โล่งแจ้ง แสงแดดจัด ที่ความสูงตั้งแต่ 1,400 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium chrysanthum* Wall. ex Lindl.

ชื่อไทย **เอื้องสายมรกต**

ภาพ : สุพัตรา ลิมปิยประพันธ์

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยเรียว ยาวกว่า 150 ซม. ใบรูปใบหอก ขนาด 3 x 8 ซม. ปลายมนช่อดอกสั้นมาก มี 3-6 ดอก ดอกขนาด 3 ซม. กลีบเลี้ยงรูปขอบขนานแกมรูปรี กลีบดอกรูปรีจนถึงรูปรีกว้างจนเกือบกลม ทั้งห้ากลีบสีเหลืองสด ปลายกลีบมน กลีบปากรูปทรงเกือบกลม แผ่นกลีบด้านบนเป็นกำมะหยี่ โคนกลีบมีสีม่วงคล้ำ กลีบม้วนเข้าจนหุ้มเส้าเกสร

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด บางครั้งอาศัยบนดินทรายที่มีเศษซากพืชทับถม ที่ความสูง 1,100-1,600 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) พืชหายาก (Rare) พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium crystallinum* Rchb. f.

ชื่อไทย **เอื้องสายสามสี** เอื้องนางฟ่อน เอื้องนิ้วมือพระนารายณ์

ลักษณะ

ต้นเป็นลำผอม ยาว 30-60 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลางต้น 6-7 มม. ผิวมักเป็นร่องตามยาว ขึ้นเป็นกอห้อยลง ข้อมีโคนกาบใบเหลือติดอยู่ ใบรูปรีแกมรูปใบหอก ขนาด 8-10 x 2-2.5 ซม. แผ่นใบบาง ปลายแหลม มักจะทิ้งใบก่อนออกดอก ดอกเกิดตามข้อเป็นช่อสั้นๆ ช่อละ 1-3 ดอก ขนาดดอก 3-4 ซม. กลีบขาวปลายสุดม่วง โคนกลีบปากแคบและห่อ ตรงกลางสีเหลือง สีเหลืองสด ฝาครอบอับเรณูมีตุ่มเล็กๆ ใส่ ปลายแหลมมองดูคล้ายผลึกแก้ว

ช่วงออกดอก เดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium devonianum* Paxton

ชื่อไทย **เอื้องสายม่านพระอินทร์** เอื้องเมี่ยง เอื้องสายผ้ากั้ง เอื้องโรจน์เรืองแสง

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอกยาวมาก ห้อยลง และขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปใบหอกแกมรูปไข่ ขนาด 2 x 4.5 ซม. ปลายแหลม โ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium dixanthum* Rchb. f.

ชื่อไทย **เอื้องคำปอน** เอื้องเทียน เอื้องคำปิว เอื้องเดือน เอื้องคำป่า เอื้องคำแส้

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอกเรียวยาว สีเหลืองสด ขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปใบหอกจนถึงรูปแถบ ขนาด 1x6 ซม. ปลายแหลม โคนใบเป็นกาบ ช่อดอกออกที่ข้อส่วนปลายลำ สั้นและมีหลายช่อ ดอกขนาด 2.5 ซม. แต่ละช่อมีดอกน้อยเพียง 2-3 ดอก ใบประดับดอกมีขนาดเล็กไม่หลุดร่วง กลีบเลี้ยงรูปใบหอก กลีบดอกรูปรีแกมรูปใบหอก ปลายแหลม กลีบปากรูปทรงเกือบกลม ปลายกลีบเว้าบุ๋ม ขอบกลีบหยักเป็นฟันเลื่อยทุกกลีบสีเหลืองสด กลีบปากมีลายสีแดงจำนวนมาก เส้าเกสรสั้น

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคมถึงเมษายน ช่วงออกดอกจะทิ้งใบ

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง และป่าดิบเขา บริเวณที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด ที่ความสูง 800-1,400 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium* [redacted] ng & F. T. Wang

ชื่อพ้อง *Distichorchis* [redacted] & F.T. Wang)
M.A. Clem.

ชื่อไทย **เอื้องทอง**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอกค่ [redacted] ใบรูปขอบขนาน
ขนาด 2 x 4.5 ซม. ปลายเว้า โคน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium exile* Schltr.

ชื่อไทย **แส้พระอินทร์** เอื้องเสี้ยน

ภาพ : เดชา วิวัฒน์วิทยา

ลักษณะ

ลำต้นทรงกระสวย โคนลำบวมพองประมาณ 3 ปล้อง ขนาด 1-1.5 x 6-7 ซม. มีสัน 4 สัน ลำต้นส่วนบนผอมบางทรงกระบอก ขนาด 0.2-0.4 x 25-40 ซม. ใบเกิดบนลำต้นส่วนบนที่ผอม ขนาด 0.2-0.3 x 4-5 ซม. ดอกเดี่ยว เกิดตามข้อใกล้ยอด ดอกขนาด 0.5 ซม. สีขาว กลางกลีบปากมีขนละเอียด สีส้มหรือสีแดง ขอบกลีบปากหยักไม่เท่ากัน

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงธันวาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามป่าดิบ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium farmeri* Paxton

ชื่อไทย เอื้องมัจฉาณุ

ลักษณะ

ต้นเป็นลำสี่เหลี่ยม โคนเรียวกลมคล้ายก้าน ปลายสอบผิวเรียบมันเล็กน้อย ขึ้นเป็นกลุ่มตรงหรือทอดเอนหลายทิศทาง ใบเกิดใกล้ยอดมี 3-5 ใบ รูปขอบขนานแกมรูปรี ขนาด 10-15 x 2-2.5 ซม. แผ่นใบค่อนข้างบาง และเหนียวคล้ายหนัง ผิวใบมัน ช่อดอกเกิดตามข้อ เป็นพวงห้อยลง กลีบดอกและกลีบเลี้ยงสีม่วงเข้มปลายกลีบ ก้านดอกยาว 3-4 ซม. ขนาดดอก 2-2.5 ซม.

ช่วงออกดอก เดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium gratiosissimum* Rchb. f.

ชื่อไทย **เอื้องกิ่งดำ** เอื้องเมี่ยง เอื้องสายเมี่ยง

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยเรียวยาว สีเกือบดำ ใบรูปหอก ขนาด 2.5 x 6 ซม. ปลายแหลมหรือเว้า ช่อดอกสั้นมาก แต่ละช่อมี 2-3 ดอก ดอกขนาด 3.5 ซม. กลีบเลี้ยงรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กลีบดอกรูปรี ทั้งห้ากลีบสีขาวจนถึงสีม่วงจาง ปลายกลีบแหลมและมีสีเข้ม กลีบปากรูปทรงเกือบกลม ขอบกลีบหยักละเอียด กลีบสีขาวโคนกลีบสีเหลือง ปลายกลีบสีม่วง ด้านในมีจุดหรือลายสีม่วงสด กลีบม้วนเข้าจนหุ้มเส้าเกสร

ช่วงออกดอก เดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง และป่าสนเขา บริเวณที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด หรือที่ร่มแสงแดดรำไร ที่ความสูงประมาณ 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium hercoglossum* Rchb. f.

ชื่อไทย **เอื้องดอกมะเขือ**

ลักษณะ

ต้นเป็นลำกลม โคนสอบยาวเรียวคล้ายก้าน ตรงกลางป่องออก ปลายเรียวทอดเอนหลายทิศทาง ทั้งต้นยาว 25-70 ซม. ส่วนที่ป่องออกมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. ใบเกิดจากบริเวณที่ป่องพองไปจนถึงปลายยอด ใบรูปรีแกมรูปใบหอก ขนาด 6-8 x ซม. แผ่นใบบางแต่เหนียว ดอกเกิดเป็นช่อสั้นๆ ตามข้อช่วงปลายต้น มักมีต้นละหลายช่อ แต่ละช่อมี 4-6 ดอก ขนาดดอกประมาณ 1.5 ซม.

ช่วงออกดอก เดือนเมษายนถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ และป่าไม่ผลัดใบ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium infundibulum* Lindl.

ชื่อไทย **เอื้องตาเหิน** เอื้องเงินหลวง

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอกค่อนข้างยาวและมีขนสากสีดำปกคลุม ขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปขอบขนานจนถึงรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาด 2.5 x 5 ซม. ใบหนาแข็งและมีขนสีดำปกคลุม ปลายใบเว้า มักมีอายุฤดูเดียว ก่อนหลุดร่วง ช่อดอกออกที่ข้อส่วนปลายลำ มีดอกน้อยเพียง 1-3 ดอก ดอกขนาด 3.5 ซม. ใบประดับไม่หลุดร่วง กลีบเลี้ยงรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กลีบดอกรูปรีกว้าง ทั้งห้ากลีบสีขาว ปลายกลีบแหลมหรือมน กลีบปากสีขาว รูปรี กลางกลีบสีเหลืองจนถึงสีเหลืองแกมสีส้ม ปลายกลีบเว้าลึก ขอบกลีบหยักและบิดเป็นคลื่น กลีบม้วนเข้าจนหุ้มเส้าเกสร

ช่วงออกดอก เดือนกันยายนถึงมิถุนายน ดอกมีกลิ่นหอมอ่อนๆ

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าดิบแคระ และป่าสนเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดถึงแสงแดดรำไร บางครั้งอาศัยบนหิน ที่ความสูง ตั้งแต่ 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium nathanielis* Rchb. f.

ชื่อไทย **เอื้องเกล็ดนิ่ม**

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางด้านข้าง ใบรูปใบหอกเรียงสลับ ช่อดอกแบบกระจุก ออกที่ปลายกิ่ง มี 1-3 ดอก ดอกกว้าง 1 ซม. สีชมพูอมเหลืองมีเส้นสีน้ำตาลอมม่วงพาดตามความยาวกลีบ กลีบเลี้ยงรูปไข่ กลีบดอกรูปขอบขนาน ปลายกลีบปากเว้าลึกจนเห็นเป็นสองแฉก สีชมพูอ่อน มีจุดสีเหลืองกระจาย

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิ

ชื่อไ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium palpebrae* Lindl.

ชื่อไทย **เอื้องมัจฉา**

ลักษณะ

ต้นเป็นลำสี่เหลี่ยม โคนเรียวกลมคล้ายก้าน ปลายสอบขนาด 15-20 x 1-1.5 ซม. ผิวเรียบมันเล็กน้อย ขึ้นเป็นกลุ่มตรง หรือทอดเอนหลายทิศทาง ใบเกิดใกล้ยอดมี 3-5 ใบ รูปขอบขนานแกมรูปรี ขนาด 10-15 x 2-2.5 ซม. แผ่นใบค่อนข้างบางและเหนียวคล้ายหนัง ผิวใบมัน ช่อดอกเกิดตามข้อ เป็นพวงห้อยลง ขนาด 15-20 x 7-8 ซม. ดอกในช่อค่อนข้างโปร่ง ก้านดอกยาว 3-4 ซม. ขนาดดอก 2-2.5 ซม.

ช่วงออกดอก เดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม ดอกมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยและอาศัยได้บนดินที่มีหินและซากพืชทับถม พบในป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแคระ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium pendulum* Roxb.

ชื่อพ้อง *Dendrobium crassinode* Benson & Rchb. f.

ชื่อไทย ไม้เท้าฤาษี

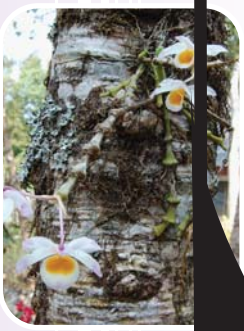

ล้อ ยาวหรือทอดเอนหรือห้อยลง ยาว 15-40 ซม. ซม. ผิวต้นเรียบสีเขียวอมเทา หรืออมน้ำตาล ใบรูปรี 2 x 12 ซม. แผ่นใบบางและอ่อน ร่วงไปเมื่อต้นเจริญเต็มที่ ช่อสั้นๆ 1-3 ดอก จากต้นที่ทิ้งใบ ก้านดอกยาว 3-4 ซม. ขนาดดอก บางพันธุ์กลีบสีขาวล้วน บางพันธุ์ปลายกลีบสีม่วงสด กลีบปากทั้งสองด้านมีขนละเ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium praecinctum* Rchb. f.

ชื่อพ้อง *Dendrobium pauciflorum* King &Pantl.

ชื่อไทย **หวายภูหลวง**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยผอม มักมีหน่อใหม่ออกที่ข้อส่วนปลาย ใบรูปใบหอก ขนาด 1.5 x 4 ซม. ปลายแหลม ช่อดอกสั้นและห้อยลง ดอกขนาด 1 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปรี ที่ปลายด้านนอกเป็นติ่งหนาม กลีบดอก รูปรีกว้าง ปลายมน ทั้งห้ากลีบสีชมพูซีด ขอบกลีบสีชมพูเข้ม กลีบปากเป็น 3 แฉก กลีบสีขาว กลางกลีบสีเหลืองอมส้ม ขอบกลีบมีขนยาว

ช่วงออกดอก เดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยขนาดเล็ก พบในป่าดิบเขา ที่ความสูง 1,100-1,500 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชหายาก (Rare) และพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium salaccense* (Blume) Lindl.

ชื่อไทย **เอื้องใบไผ่**

ลักษณะ

ลำต้นผอมสูง อาจสูงได้ถึง 100 ซม. ใบแหลมยาวคล้ายใบไผ่ ใบยาวประมาณ 8-13 ซม. ดอกเป็นช่อ ไม่มีก้านดอก ออกดอกทางด้านข้างลำต้น 1-4 ดอก ขนาดดอกกว้างประมาณ 0.5-2 ซม. ดอกสีขาวหรือเหลืองซีด กลีบปากสีขาวมีจุดประสีน้ำตาลแดง

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคมถึงเมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าผลัดใบ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium signatum* Rchb. f.

ชื่อพ้อง *Dendrobium hildebrandii* Rolfe

ชื่อไทย **เอื้องเค้ากิ่ว** เอื้องตีนเป็ด เอื้องตีนนก เอื้องคำกิ่ว

ลักษณะ

ต้นเป็นลำเกือบกลม ขนาด 20-30 x 1.2-1.5 ซม. โคนเรียวเล็กน้อย แล้วป่องพองตรงส่วนล่างสุดที่เกิดราก ผิวแห้งเป็นร่องตามยาว ขึ้นเป็นกอตรงหรือไม่มีทิศทางแน่นอน ใบรูปรี ขนาด 7-8 x 2.5 ซม. แผ่นใบค่อนข้างหนาและเหนียว ปลายมนหยักเว้าตื้น ๆ ใบเกิดตั้งแต่ช่วงกลางต้นขึ้นไป ก้านช่อดอกสั้น มี 2-3 ช่อต่อต้น แต่ละช่อมี 2-5 ดอก ก้านดอกยาว 3-4 ซม. ขนาดดอก 4-4.5 ซม. ขอบกลีบเป็นคลื่น ปลายบิดเล็กน้อย กลางกลีบปากบางพันธุ์สีเหลืองล้วน บางพันธุ์มีแต้มสีม่วงเข้ม และมักจะมีดอกพราวทั้งกอ

ช่วงออกดอก เดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยบางครั้งพบอาศัยบนดินที่มีหินปะปน พบในป่าดิบแล้ง ป่าดิบแคระและป่าผลัดใบ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium unicum* Seidenf.

ชื่อไทย **เอื้องครั่งแสด** เอื้องสายสีแสด

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอกค่อนข้างสั้น สีน้ำตาลดำ ขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปใบหอกแกมรูปไข่จนถึงรูปขอบขนาน ขนาด 1.5 x 5 ซม. ปลายแหลม ช่อดอกมักมีมากกว่า 1 ช่อ ดอกขนาด 1.5 ซม. ใบประดับมีขนาดเล็ก ไม่หลุดร่วง กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน กลีบดอกรูปรีแกมรูปขอบขนาน ทั้งห้ากลีบมีสีส้มจนถึงสีแสด ปลายกลีบมนจนถึงแหลม กลีบปากรูปรีอยู่ทางด้านบน ขอบกลีบม้วนเข้าจนหุ้มเส้าเกสร กลางกลีบมีสัน 3 สัน ด้านในของกลีบมีลายคล้ายลายก้างปลาสีเข้มจำนวนมาก

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ช่วงออกดอกจะทิ้งใบ

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ป่าสนเขา ป่าดิบแคระ ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดบางครั้งเจริญบนโขดหิน ที่ความสูงประมาณ 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Doritis pulcherrima* Lindl.

ชื่อพ้อง *Phalaenopsis pulcherrima* (Lindl.) J. J. Sm.

ชื่อไทย **ม้าวิ่ง** แดงอุบล กล้วยหิน หญ้าดอกหิน กล้วยไม้ม้า

ลักษณะ

รากมีขนาดใหญ่มาก ลำต้นสั้น ใบมีทั้งรูปขอบขนาน รูปรีจนถึงรูปทรงเกือบกลม ขนาด 4 x 6 ซม. ปลายแหลม มนจนถึงเว้าบุ๋ม ช่อดอกมักมีมากกว่า 1 ช่อ ดอกขนาด 1 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปรี สีขาวแกมม่วงจนถึงสีม่วงแดง ปลายกลีบมน เมื่อบานเต็มที่ลู่ไปทางด้านหลัง กลีบปากมีรูปทรงเฉพาะ มีหูปากค่อนข้างกลม โคนกลีบมีติ่งแหลม ปลายกลีบมน และมีสันเล็กๆ

ช่วงออกดอก เดือนมิถุนายนถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อาศัยบนหิน พบมากในป่าสนเขา ป่าดิบแคระ ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Epigeneium amplum* (Lindl.) Summerh.

ชื่อไทย **เอื้องกระเจี้ยง** เอื้องศรีเทียง

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่ แต่ละลำอยู่ห่างกันบนเหง้าทอดเลื้อย ใบรูปใบหอก ขนาด 2.5 x 6 ซม. ปลายใบเว้าไม่เท่ากัน ดอกเดี่ยว ออกที่ปลายลำ ดอกขนาด 4-6 ซม. กลีบเลี้ยงรูปใบหอกจนถึงรูปสามเหลี่ยม ปลายแหลม โคนของกลีบเลี้ยงคู่ข้างเชื่อมกันเป็นคางดอก กลีบดอกรูปแถบปลายมน ทั้งห้ากลีบมีสีน้ำตาล มีจุดและปื้นสีน้ำตาลแดงทั่วกลีบ กลีบปากรูปรี ส่วนปลายกลีบปากรูปไข่ ปลายกลีบแหลม มีหูปากรูปครึ่งวงกลมตั้งชัน โคนกลีบมีสัน 3 สัน กลีบมีสีม่วงคล้ำจนถึงเกือบดำ

ช่วงออกดอก เดือนกันยายนถึงมกราคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ป่าดิบแคระ ตามที่โล่งแจ้ง แสงแดดจัดและแสงแดดรำไร มักเจริญได้ดีบนหิน ทนต่ออากาศร้อน และหินที่ร้อนจัดได้ ที่ความสูง 600-1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eria bambusifolia* Lindl.

ชื่อไทย **เอื้องนิ่มใบไผ่**

ลักษณะ

ลำต้นสูง 60-90 ซม. ก้านใบแผ่เป็นกาบยาวหุ้มลำต้นเป็นข้อๆ และมีเส้นตามยาวสีม่วงแดง ใบเรียงเป็นสองแถวที่ปลายยอด ใบรูปแถบแกมขอบขนานหรือรูปใบหอก ปลายใบแหลม เส้นใบขนานตามยาวหลายเส้น ดอกออกเป็นช่อกระจะทางด้านข้างลำต้น ใกล้ปลายยอด ช่อดอกยาวเรียว มีขนยาวสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ใบประดับขนาดเล็ก เป็นเกล็ดรูปเกือบกลม โค้งพับกลับ สีม่วงแดง ดอกจำนวน 15-20 ดอกต่อช่อ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปไข่แกมรูปใบหอก และโค้งรูปเคียว มีเส้นตามยาวกลางกลีบสีม่วงแดง 5 เส้น กลีบเลี้ยงกลางหรือคางรูปเคียว ขอบโค้งขึ้นรูปเรือ กลีบดอกรูปใบหอกกลับหรือรูปขอบขนาน ปลายแหลมโค้งคล้ายเคียว มีเส้นตามยาวกลางกลีบสีม่วงแดง 3 เส้น กลีบปากรูปไข่แกมขอบขนานมีก้านกลีบและเส้นกลีบชัดเจน 3 เส้น

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงธันวาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยและเจริญได้บนดินที่มีหินผสม พบในป่าดิบแคระที่ความสูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 1,400 เมตร

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eria carinata* Gibson

ชื่อไทย **เอื้องนิ่มกลีบจัก**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่ ใบรูปขอบขนานแกมรูปแถบ ขนาด 2.5 x 10 ซม. มี 1 ใบ ปลายใบแหลม ช่อดอกออกปลายหน่อใหม่ ตั้งตรง และมีเพียงช่อเดียว ดอกขนาด 2 ซม. มี 5-7 ดอก ช่อดอก ก้านดอก และรังไข่ผิวเกลี้ยง มีสภาพตัดขวางเป็นรูปสามเหลี่ยม กลีบเลี้ยงบนรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปสามเหลี่ยม ด้านนอกของกลีบเป็นสัน และมีปลายสันหยักเป็นฟันเลื่อย กลีบดอกรูปขอบขนาน ทั้งห้ากลีบมีสีแดงและมีแถบสีเหลือง ปลายกลีบแหลม ผิวเกลี้ยงเป็นมันวาว กลีบปากอยู่ทางด้านบน รูปขอบขนานแกมรูปไข่สีม่วงแดง ปลายกลีบมนแผ่นกลีบมีสัน 3 สัน

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดถึงแสงแดดรำไร บางครั้งเจริญบนหินร่วมกับพืชชนิดอื่น ที่ความสูงตั้งแต่ 1,300 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eria discolor* Lindl.

ชื่อไทย **เอื้องตาลหิน**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระสวย กลางลำอ้วนกว่าโคนและปลาย ใบรูปหอกจนถึงรูปแถบ ขนาด 2.5 x 10 ซม. มี 4-5 ใบ ปลายใบเว้าบุ๋ม ช่อดอกออกที่ข้อของลำ มี 1-5 ช่อ ดอกขนาด 1.5 ซม. ทยอยบานคราวละ 1-3 ดอก กลีบเลี้ยงรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างเบี้ยว ด้านนอกมีขนกำมะหยี่ปกคลุม กลีบดอกรูปรี ทั้งห้ากลีบสีน้ำตาลหม่น ปลายกลีบมน กลีบปากรูปทรงห้าเหลี่ยม สีน้ำตาลไหม้ ด้านบนมีแต้มสีเขียวแกมน้ำตาล เส้าเกสรเรียวยาว

ช่วงออกดอก เดือนกุมภาพันธ์ถึงมิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ป่าสนเขา ป่าดิบแคระ ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด บางครั้งเจริญบนโขดหิน ที่ความสูง 1,000-1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eria lasiopetala* (Willd.) Ormerod

ชื่อไทย เอื้องบายศรี เอื้องคำหิน

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปรีปกคลุมด้วยกาบ ใบรูปขอบขนาน ขนาด 3.5 x 8 ซม. ปลายใบมนจนถึงแหลม ช่อดอกออกที่โคนลำ ตั้งตรง มีขนปกคลุม กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปสามเหลี่ยมเบี้ยว ด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eria paniculata* Lindl.

ชื่อไทย เอื้องดอกไม้เงิน ทำทาน

ลักษณะ

ไม่มีลำลูกกล้วย ลำต้นปกคลุมด้วยกาบใบ ใบรูปแถบ ขนาด 1.5 x 12 ซม. ปลายเรียวแหลม ช่อดอกเป็นช่อกระจะ หรือช่อแยกแขนง มี 1-4 ช่อ ดอกขนาด 0.8 ซม. ช่อดอกมีขนอุยสีขาวปกคลุม กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปรีแกมรูปไข่ และเชื่อมเป็นคางดอกด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอกรูปรีแกมรูปขอบขนาน ทั้งห้ากลีบสีครีม ปลายกลีบมนจนถึงค่อนข้างแหลม กลีบปากรูปรีกว้าง ปลายหยักมีหูปากรูปสามเหลี่ยม โคนกลีบมีเนื้อเยื่อนูนรูปทรงกลมและมีจุดสีม่วงจำนวนมาก

ช่วงออกดอก เดือนธันวาคมถึงเมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ทั้งที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดถึงแสงแดดรำไร บางครั้งเจริญบนโขดหิน ที่ความสูง 1,000-1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eria pusilla* (Griff.) Lindl.

ชื่อไทย เบี้ยไม้ภูหลวง

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยกลมแบนและขึ้นเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 2-3 ลำ บนเหง้าทอดเลื้อย ขนาดเล็กมาก ใบรูปรี รูปขอบขนานจนถึงรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ขนาด 0.4 x 1 ซม. มี 2-4 ใบ ปลายใบแหลมจนถึงเรียวแหลม ดอกเป็นกระจุกที่ปลายลำ ดอกเดี่ยว ก้านดอกและรังไข่เกลี้ยง ดอกขนาด 0.5 ซม. กลีบเลี้ยงบนและกลีบดอกรูปแถบแกมรูปใบหอก กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปสามเหลี่ยม กลีบปากรูปหอก ทั้งหกกลีบสีเขียวซีดและใส ปลายกลีบแหลม

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย หรือขึ้นบนหิน พบในป่าดิบเขา มีแสงแดดรำไร ที่ความสูง 900 - 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล ในประเทศไทยพบเฉพาะที่ภูหลวง จังหวัดเลย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eria sutepensis* Rolfe ex Downie

ชื่อไทย เอื้องนิ่มดอยสุเทพ

ลักษณะ

สูง 20-30 ซม. ลำลูกกล้วยรูปไข่มี 3-5 ใบ ที่ปลายลำ ใบรูปรีแกมขอบขนาน ขนาด 3-3.5 x 15-17 ซม. ดอกออกเป็นช่อ ยาวประมาณ 10 ซม. ใบประดับสีเหลืองดอกบานเต็มที่ กว้าง 1.7-2 ซม. มีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีขาว กลีบปากสีเหลืองเข้ม มีแต้มสีม่วงแดงที่หูกลีบปาก

ช่วงออกดอก เดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามป่าดิบเขา และป่าดิบแคระที่มีความชุ่มชื้น

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eriodes barbata* (Lindl.) Rolf

ชื่อไทย **เอื้องปากงุ้มภูหลวง**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่ ใบอ่อนพับตาม
มากกว่า 5 เส้น ช่อดอกโปร่งออกข้างลำลูกกล้วย ความยาวช่อ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gastrochilus calceolaris* (Buch.- Ham. ex Sm.) D. Don

ชื่อไทย **เสือลาย** ตีนเต่ากระ

ลักษณะ

ต้นกลม ยาว 5-10 ซม. ค่อนข้างแข็ง ใบรูปแถบแคบ ขนาด 12-15 x 1 ซม. ปลายหยักไม่เท่ากัน ดอกในช่อ 5-10 ดอก ขนาดประมาณ 1.5 ซม. กลีบสีเหลืองมีแต้มสีม่วงแดงประกระจาย ขอบกลีบปากเป็นจัก ด้านบนมีขนสีขาวสั้นไม่หนาแน่น

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขาที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน 1,400 เมตร

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Grammatophyllum speciosum* Blume

ชื่อไทย **ว่านเพชรหึง**

ภาพ : สุพัตรา ลิมปิยประพันธ์

ลักษณะ

กล้วยไม้ขนาดใหญ่ที่สุด ต้นสูง 1-2 เมตร หรือมากกว่านี้ เส้นผ่านศูนย์กลางต้น 3-5 ซม. ใบรูปแถบขนาด 30-

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Habenaria dentata* (Sw.) Schltr.

ชื่อไทย **นางอั้วน้อย** เอื้องข้าวตอก ว่านข้าวเหนียว ตะบันเดรก

ลักษณะ

ลำต้นเป็นหัว ใบรูปรีจนถึงรูปหอก ขนาด 3.5 x 8 ซม. ปลายใบแหลม แต่ละดอกมีขนาด 1 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรี กลีบดอกรูปขอบขนานและแนบกับกลีบเลี้ยงบน ทั้งห้ากลีบสีขาวนวล ปลายกลีบแหลม กลีบปากสีขาว เป็น 3 แฉก ที่ขอบของแฉกข้างหยักเป็นฟัน เดือยดอกรูปทรงกระบอกยื่นยาวมาก

ช่วงออกดอก เดือนกันยายนถึงตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน อาศัยในป่าทุ่งและป่าเต็งรัง ตามที่โล่งแจ้ง แสงแดดจัด ที่ร่มรำไร ที่ความสูง 300-1,600 เมตร จากระดับน้ำทะเล ฤดูร้อนและฤดูหนาว จะพักตัวเหลือแต่หัวใต้ดิน และเจริญอีกครั้งในฤดูฝน

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Habenaria rhodocheila* Ha e

ชื่อไทย **ลิ้นมังกร** สังหิน

ลักษณะ

ลำต้นเป็นหัว รูปขอบขนาน ใบรูปแถบจน งรูปแถบแกมรูปใบหอก ขนาด 2 x 10 ซม. ปลายใบแหลมจนถึงเรียวแหลม แต่ล ช่ 0.8 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปรีและเป็นอ้งคล้ายหมวก กลี [redacted] กลีบเลี้ยงบน ทั้งห้ากลีบมี สีเขียว ปลายกลีบมน กลีบปากสีแดง สีชมพู สีเหลืองจนถึ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Habenaria stenopetala* Lindl.

ชื่อไทย **อั้วดอกเขียว** เขียวบุญธรรม

ลักษณะ

ใบออกที่ลำต้นเหนือดิน ประมาณ 2 ใน 3 ของลำต้น ใบรูปไข่ หรือรี จนถึงรูปใบหอก ปลายใบแหลม ใบขนาด 7-20 ซม. ช่อดอกออกที่ปลายยอดสูง ประมาณ 10-20 ซม. ดอกขนาด 2.5 ซม. เรียงเวียนกันแน่นบนช่อดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเขียว แผ่กว้างหรือม้วน กลีบหุบเหมือนปีก กลีบปากแยกเป็น 3 แฉก เรียวยาว

ช่วงออกดอก เดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบตามที่โล่งในป่าดิบเขา

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Holcoglossum subulifolium* (Rchb. f.) Christenson

ชื่อไทย หนวดพราหมณ์ภู หนวดพราหมณ์ขาว

ลักษณะ

ลำต้นสั้น ใบรูปทรงกระบอก เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.8 ซม. ยาวประมาณ 40 ซม. ช่อดอกห้อยลง อาจมีหลายช่อ ดอกขนาด 2.5 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปแถบแกมรูปไข่กลับ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปขอบขนานแกมรูปเคียว โคนกลีบบิด กลีบดอกรูปแถบแกมรูปเคียว ทั้งห้ากลีบสีขาว ปลายกลีบแหลมหรือมน กลีบปากสีขาว ขอบหยัก แผ่นกลีบมีสัน 5 สัน โคนกลีบเป็นเดือย ดอกรูปกรวย ด้านในสีเหลืองและมีจุดสีม่วงแดงจำนวนมาก

ช่วงออกดอก เดือนมกราคมถึงมีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด ที่ความสูงตั้งแต่ 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened plants) และพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ลักษณะ ลำลูกกล้วยมีขนาดเล็กรูปรีและแบ
มี 2-3 ใบ เรียงสลับระนาบเดียว ปลายใบ
หลายฤดูก่อนหลุดร่วงที่ข้อต่อ ช่อดอกทอด
ระนาบเดียว และทยอยบานคราวละ 1-2
ลู่ไปทางด้านหลัง กลีบดอกรูปแถบ ทั้งหก
อยู่ที่ขอบของกลีบ ปลายกลีบม้วนหรือมน

ช่วงออกดอก เดือนพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Liparis viridiflora* (Blume) Lindl.

ชื่อไทย เอื้องข้าวสาร เอื้องดอกหญ้า

ลักษณะ

ต้นเป็นลำ โคนใหญ่ ปลายเรียว สูง 10-20 ซม. ส่วนกว้างที่สุดที่โคนต้น 1.5-2 ซม. และมักจะมีเยื่อกาบใบคลุม ขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบเกิดที่ยอด มี 2 ใบ รูปรีแกมรูปขอบขนาน ขนาด 10-15 x 1.5-2 ซม.ปลายแหลม แผ่นใบบางและอ่อน ช่อดอกเกิดที่ยอด ยาวใกล้เคียงกับใบหรือยาวกว่า ดอกในช่อดกค่อนข้างแน่น ก้านดอกยาว 3-5 มม. ขนาดดอกประมาณ 4 มม. ต้นและใบมักจะมีสีเขียวอ่อน ดอกสีเขียวอ่อนหรือสีนวล ทั้งช่อดูคล้ายช่อดอกหญ้า

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ขึ้นบนหินหรือบนเปลือกไม้ พบในป่าดิบ ป่าเบญจพรรณ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Luisia zollingeri* Rchb. f.

ชื่อไทย **งูเขียวน้อย** เอื้องลิ้นดำ

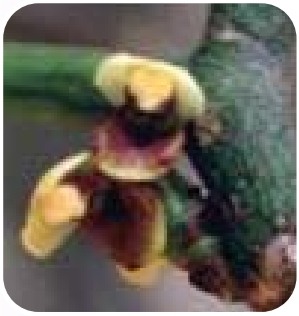

ลักษณะ

ลำต้นรูปทรงกระบอกทอดเอียง ใบรูปทรงกระบอก ขนาด 0.6 x 10 ซม. ปลายใบมน ช่อดอกมีหลายช่อ ดอกขนาด 0.8 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างเป็นอุ้ง ด้านหลังกลีบเป็นสัน กลีบดอกรูปรีกว้างจนเกือบกลม ทั้งห้ากลีบสีน้ำตาลแกมเหลืองจนถึงสีน้ำตาลแดง อาจมีจุดสีเข้มที่ด้านนอกกลีบ ปลายกลีบมน กลีบปากรูปไข่กลับ สีม่วงแดง อวบและหนา โคนกลีบมีติ่งคล้ายหูขนาดเล็ก แผ่นกลีบเกลี้ยง

ช่วงออกดอก เดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง ที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด ที่ความสูง 300-1,500 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

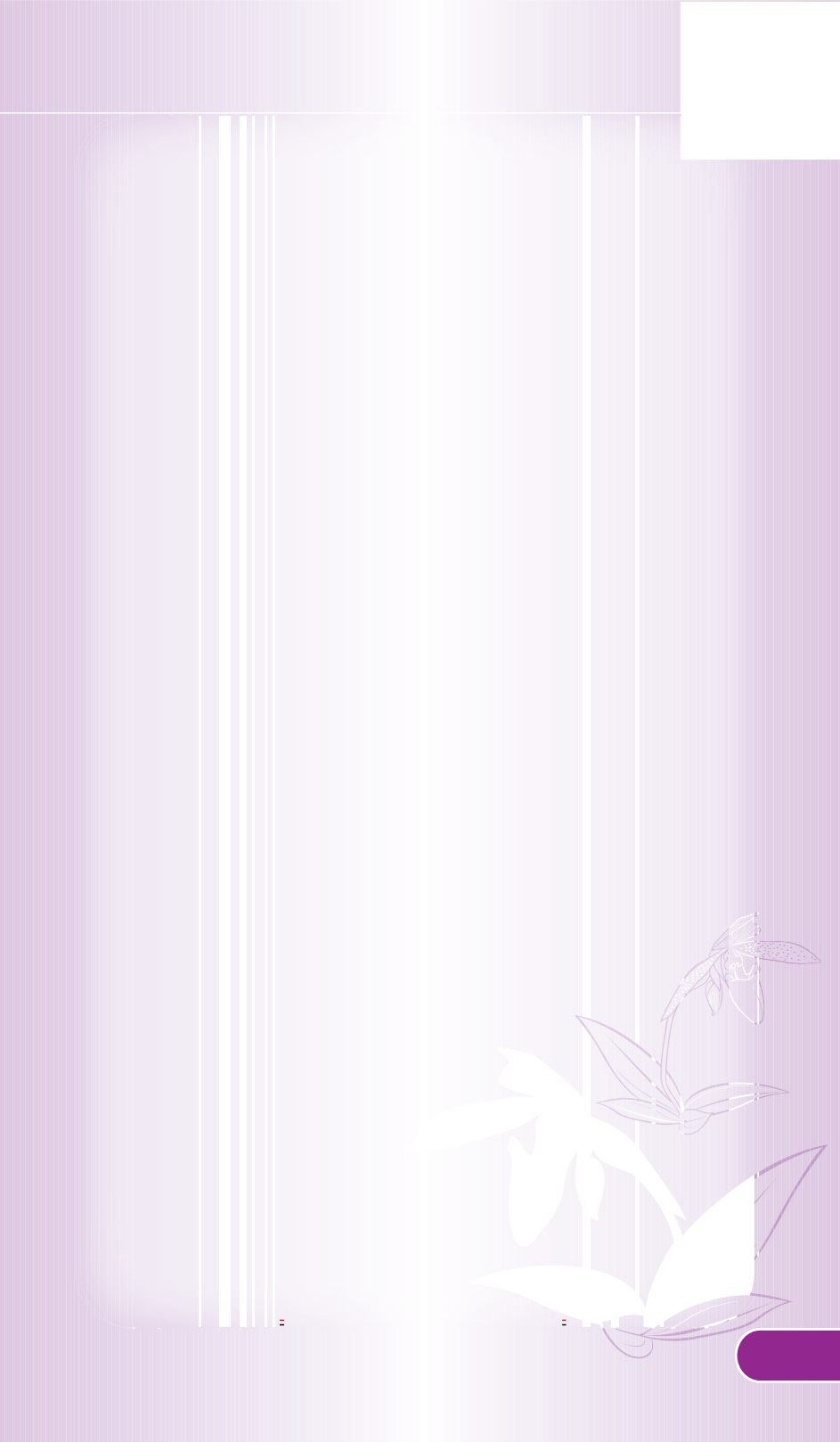

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Malaxis calophylla* (Rchb. f.) Kuntze

ชื่อไทย **แห้วหมูป่า** หูเสือ

ลักษณะ

ต้นอวบน้ำสั้น มีโคนกาบใบหุ้ม สูง 2-3 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลาง 5-8 มม. ใบ 4-5 ใบ รูปรีแกมรูปใบหอก ขนาด 5-8 x 2-3 ซม. แผ่นใบบาง ลักษณะฉ่ำน้ำสีน้ำตาลอมเขียว มีแถบสีน้ำตาลอ่อนเกือบขาวตามขอบ และอาจมีลายจุดประสีน้ำตาล ขอบใบหยักตื้นๆ เป็นคลื่น ปลายใบแหลม ช่อดอกเกิดที่ยอด สูง 12-15 ซม. ดอกในช่อโปร่ง ก้านดอกยาว 4-5 มม. ดอกขนาดประมาณ 8 มม. เป็นกล้วยไม้ดินที่มีใบสวยงาม

ช่วงออกดอก เดือนเมษายนถึงมิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อาศัยตามพื้นดิน พบในป่าดิบ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Neogyna gardneriana* (Lindl.) Rchb. f.

ชื่อไทย **เอื้องช่อแผง**

ลักษณะ

หัวรูปรีแกมรูปไข่ ขนาด 8-12 x 3-4 ซม. ผิวเรียบมันเล็กน้อย สีเขียวเข้ม ขึ้นชิดกันเป็นกอตามซอกหินหรือบนต้นไม้ แต่ละหัวมีใบ 2 ใบที่ยอด รูปรีแกมรูปหอกกลับ ขนาด 25-35 x 5-8 ซม. แผ่นใบค่อนข้างหนา สีเขียวเข้ม มีแนวพับจีบตามยาว ปลายใบแหลม ช่อดอกเกิดจากแขนงที่จะเจริญเป็นหน่อใหม่ โคนก้านช่อมีใบประดับคลุมตลอด ช่อดอกห้อยลง ดอกในช่อแน่น เรียงตัวสลับซ้ายขวาในแนวระนาบ ก้านดอกยาวประมาณ 1.5 ซม. มีใบประดับสีน้ำตาลรูปคล้ายเรือรองรับ ดอกยาว 4-4.5 ซม. ปลายกลีบกางจากกันเล็กน้อย

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลมากกว่า 1,000 เมตร ขึ้นไป

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Nephelaphyllum pulchrum* Blume

ชื่อไทย **ซ่อนแอบ** เอื้องแอบ

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยสีน้ำตาลอมม่วง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Oberonia acaulis* Griff.

ชื่อไทย **เอื้องแพนใบโค้ง**

ลักษณะ

ต้นขึ้นเป็นกระจุกและมักจะห้อยลง ใบขนาด 6-10 x 1-1.5 ซม. ปลายใบแหลมมักจะโค้งเข้าด้านใน แผ่นใบอวบน้ำ มี 3-4 ใบ ใบรอบนอกสั้นกว่าใบใกล้ยอด ช่อดอกยาว 10-15 ซม. ห้อยลง ก้านและแกนช่อผอม ดอกในช่อจำนวนมาก แต่ละแถวเรียงรอบแกนช่อดอก ขนาดดอกประมาณ 2 มม. สีเหลือง

ช่วงออกดอก เดือนกันยายนถึงตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 800 เมตรขึ้นไป

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Oberonia emarginata* King & Pantl.

ชื่อไทย **พัดนางซีน้อย**

ภาพ : เดชา วิวัฒน์วิทยา

ลักษณะ

ไม่มีลำลูกกล้วย ดอกขนาด 0.5 มม. เรียงแน่นเป็นวงรอบแกนช่อดอก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Oberonia nitida* Seidenf.

ชื่อไทย **เอื้องแพนสีแสด**

ลักษณะ

ไม่มีลำลูกกล้วย ลำต้นขนาดเล็กเป็นกระจุกปกคลุมด้วยใบ ปลายใบแหลม มี 3-5 ใบ เรียงสลับระนาบเดียว ใบรอบนอกสั้นกว่าใบใกล้ยอด ช่อดอกห้อยลง ดอกในช่อค่อนข้างแน่น เรียงตัวรอบแกนเป็นชั้นๆ ดอกสีแดงอมส้ม หรือสีแดงเข้ม สะดุดตา

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงธันวาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง และป่าดิบเขา

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ornithochilus difformis* (Wall. ex Lindl.) Schltr.

ชื่อไทย สร้อยทอง มังกรทอง

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางปลายยอด ใบรูปขอบขนานเรียงสลับระนาบเดียว ช่อดอกแบบแยกแขนงออกที่ข้างลำต้น มีดอกกว้าง 1 ซม. จำนวนมาก ดอกสีเหลือง มีเส้นสีแดง 2-3 เส้น กลีบเลี้ยงบนรูปขอบขนาน กลีบเลี้ยงคู่ข้างเบี้ยว กลีบดอกรูปแถบ กลีบปากสีแดง ปลายกลีบปากมีรยางค์จำนวนมาก เดือยดอกขนาดใหญ่โค้งมาทางด้านหน้าและอยู่ใต้กลีบปาก

ช่วงออกดอก เดือนเมษายนถึงกรก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Otochilus porrectus* Lindl.

ชื่อไทย สร้อยระย้า

ลักษณะ

ลักษณะคล้ายกับสร้อยระย้าชนิดแรก แต่ใบกว้างกว่า เป็นรูปรีแกมรูปใบหอก ขนาด 8-10 x 2.5-3 ซม. โคนใบเรียวเป็นก้าน แผ่นใบค่อนข้างหนาและเหนียว ผิวใบมัน ช่อดอกยาว 6-8 ซม. ก้านดอกประมาณ 1 ซม. ดอกขนาดประมาณ 1.2 ซม.

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ ป่าดิบแคระ และตามที่โล่งแสงแดดจัดถึงแสงรำไรที่ความสูง 1,200-1,600 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ส

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Paphiopedilum sukhakulii* Schoser & Senghas

ชื่อไทย **รองเท้านารีปีกแมลงปอ** รองเท้านารีสุขะกูล

ลักษณะ

ลำต้นสั้น ปกคลุมด้วยใบ ใบรูปขอบขนาน ขนาด 3.5 x 10 ซม. ปลายใบมน ดอกเดี่ยว ก้านดอกยาว ตั้งตรง และมีขนปกคลุม กลีบเลี้ยงบนรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปรี ทั้งสองกลีบสีเขียวและมีลายสีเข้ม ปลายกลีบแหลมจนถึงเรียวแหลม ด้านหลังกลีบมีขนปกคลุม กลีบดอกรูปขอบขนาน ปลายแหลม กลีบสีเขียวและมีจุดสีม่วงคล้ำทั่วกลีบ เมื่อบานเต็มที่ขนานกับพื้น

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคมถึงตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน อาศัยในป่าดิบเขา ตามที่ร่มแสงแดดรำไร ดินร่วนปนทราย ที่ความสูง 1,000-1,500 เมตร จากระดับน้ำทะเล กล้วยไม้ถิ่นเดียวพบเฉพาะในประเทศไทยที่จังหวัดเลย

สถานภาพ เป็นพืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) มีความเสี่ยงสูงมากที่จะสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ และเป็นพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 1 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Paphiopedilum villosum* (Lindl.) Stein

ชื่อไทย รองเท้านารีอินทนนท์

ลักษณะ

ลำต้นปกคลุมด้วยใบ ใบรูปแถบ ขนาด 3 x 15 ซม. ปลายใบแหลม ดอกเดี่ยวทอดเอียงหรือห้อยลง ก้านดอกสั้นกว่าใบและมีขนปกคลุม กลีบเลี้ยงบนรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปรี ด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอกรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ปลายมน กลีบปากเป็นถุงลึก ขอบกลีบไม่พับเข้าด้านใน ทั้งห้ากลีบสีเหลืองแกมน้ำตาล ใจกลางของดอกมีเกสรเพศผู้ที่เป็นหมันรูปสามเหลี่ยม

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดินหรือกล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา บางครั้งอาศัยตามซอกหินที่มีเศษซากพืชทับถมจำนวนน้อย มีแสงแดดรำไร ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 1,000 เมตร ขึ้นไป

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) มีความเสี่ยงสูงมากที่จะสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ และเป

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pelatantheria insectifera* (Rchb. f.) Ridl.

ชื่อไทย เอื้องจักจั่น

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางปลายยอด มีใบรูปขอบขนานจำนวนมาก เรียงสลับระนาบเดียว ช่อดอกแบบกระจุกออกที่ข้างลำต้น มี 1-3 ดอก ดอกกว้าง 0.5 ซม. สีเขียวแกมเหลืองมีลายสีแดง กลีบเลี้ยงรูปรี กลีบดอกรูปขอบขนาน ปลายกลีบปากรูปหัวใจสีม่วง โคนกลีบสีครีม มีแฉกข้างขนาดเล็กรูปครึ่งวงกลม เดือยดอกรูปกรวย

ช่วงออกดอก เดือนกันยายนถึงตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบและป่าเต็งรัง

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phaius flavus* (Blume) Lindl.

ชื่อไทย เอื้องพร้าวดอกเหลือง

ภาพ : สุพัตรา ลิมปิยประพันธ์

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางด้านข้าง ใบพับจีบรูปใบหอก 5-8 ใบ ขนาด 10 x 30-45 ซม. ช่อดอกแบบกระจะออกที่โคนลำ ช่อดอกยาว 50-90 ซม.ดอกในช่อมี 10-20 ดอก ดอกมีขนาดกลางกว้าง 3.5 ซม. สีเหลือง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ปลายกลีบมน กลีบปากรูปรี ขอบกลีบหยักเป็นคลื่น อาจมีแต้มสีแดง

ช่วงออกดอก เดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบตามป่าดิบ ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 1,200 เมตร

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phaius mishmensis* (Lindl. & Paxton) Rchb. f.

ชื่อไทย ดอกไม้ดง

ภาพ : สว่าง สีตะวัน

ลักษณะ

ลำต้นรูปทรงกระบอกขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปรีแกมรูปใบหอกจนถึงรูปใบหอกกลับ ขนาด 12 x 40 ซม. ปลายใบแหลมจนถึงเรียวแหลม โคนใบเป็นกาบ ช่อดอกตั้งตรง ก้านช่อยาวกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 5 ซม. ใบประดับดอกรูปใบหอกกลีบเลี้ยงบนรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ปลายกลีบมน กลีบปากรูปรี ปลายกลีบเว้ากลางกลีบมีกลุ่มขนเรียงแน่น ตามความยาวของกลีบ โคนกลีบมีเดือยดอกรูปทรงกระบอก กลีบเลี้ยง กลีบดอก และกลีบปากสีส้มจนถึงสีม่วงเข้ม เส้าเกสรเรียวยาว

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงธันวาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบเขา ตามที่ร่มแสงแดดรำไร ถึงค่อนข้างมืดครึ้ม ที่ความสูง 1,300-1,500 เมตร จากระดับน้ำทะเล ในประเทศไทยพบเฉพาะที่จังหวัดเลย

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) พืชหายาก (Rare) และพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phaius tankervilleae* (Banks ex L'Her.) Blume

ชื่อไทย เอื้องพร้าว ฉัตรพระอินทร์

ลักษณะ

ลำต้นเป็นหัวรูปไข่มีขนาดใหญ่ ใบพับจีบรูปรีจนถึงรูปหอก ขนาด 15 x 45 ซม. ปลายใบแหลมจนถึงเรียวแหลม ช่อดอกเป็นช่อกระจะ ก้านช่อดอกอาจยาวกว่า 2 เมตร ดอกขนาด 7 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปใบหอก ปลายกลีบแหลม ด้านในของกลีบสีน้ำตาลแดง จนถึงสีน้ำตาลอมม่วง ด้านนอกของ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pholidota carnea* (Blume) Lindl.

ชื่อไทย เอื้องลำต่อถิ่นใต้

ภาพ : สว่าง สีตะวัน

ลักษณะ:

ลำลูกกล้วยรูปรีจนถึงรูปรีแกมรูปไข่ ช่อดอกออกที่ปลายของหน่อใหม่ ก้านช่อยาวใกล้เคียงกับแกนช่อ ดอกขนาด 1 ซม. กลีบเลี้ยงรูปขอบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pholidota imbricata* Lindl.

ชื่อไทย **เอื้องกาบดอก** เอื้องสายสร้อย หางกระดิ่ง

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยมีขนาดใหญ่ รูปขอบขนานถึงรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ใบรูปขอบขนาน ขนาด 5 x 15 ซม. มี 1 ใบ แผ่นใบหนาและแข็ง ผิวใบสากด้านปลายใบมน แหลมหรือเป็นติ่งแหลม ช่อดอกยาวย้อยลง มีมากกว่า 50 ดอก ดอกขนาด 0.6 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรีจนถึงรูปรีแกมรูปไข่ปลายแหลม ด้านหลังกลีบเป็นสัน กลีบดอกรูปขอบขนาน เบี้ยว ปลายมน ทั้งห้ากลีบสีขาวนวล กลีบปากเป็นอุ้งลึก ปลายกลีบเว้าเป็น 2 แฉก

ช่วงออกดอก เดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยขนาดใหญ่ พบในป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าดิบแคระ ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดถึงแสงแดดรำไร ที่ความสูง 600-1,400 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pholidota recurva* Lindl.

ชื่อไทย **เอื้องลำต่อเหลี่ยม**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปขอบขนาน ภาพตัดขวางเป็นรูปสี่เหลี่ยม ใบรูปใบหอก ขนาด 2 x 5 ซม. มี 2 ใบ ปลายใบแหลม ช่อดอกห้อยลง ดอกขนาด 0.7 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรีกว้างจนถึงรูปรีแกมรูปไข่ ปลายแหลมจนถึงมน กลีบดอกรูปขอบขนาน ปลายกลีบแหลม ทั้งห้ากลีบสีน้ำตาลอมส้ม กลีบปากรูปทรงเกือบกลมและเป็นอุ้งภายในมีสันเตี้ยและสั้น 5 สัน ปลายกลีบเว้าลึก กลีบสีน้ำตาลอมส้ม

ช่วงออกดอก เดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pomatocalpa naculosum* (Lindl.) J. J. Sm.

ชื่อพ้อง *Pomatocalpa naevatum* J.J Sm.

ชื่อไทย **เอื้องเสือแผ้ว**

ลักษณะ

ลำต้นแข็งรูปทรงกระบอก ยาวมากและตั้งตรง ใบรูปแถบ ขนาด 2 x 8 ซม. ปลายใบเว้า ช่อดอกเป็นช่อแยกแขนง ยาวและตั้งตรง มีหลายช่อก้านช่อดอกยาวกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 0.8 ซม. เรียงกันแน่น กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน กลีบดอกรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ทั้งห้ากลีบสีน้ำตาลอมเหลือง ปลายกลีบมน กลีบปากเป็นถุงลึก ภายในมีรยางค์คล้ายลิ้น ปลายกลีบแหลม กลีบมีหูปากเป็นติ่งรูปสามเหลี่ยม เส้าเกสรมีขนาดเล็กและสั้น

ช่วงออกดอก เดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง บริเวณที่โล่งแจ้

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pteroceras compressum* (Blume) Holttum

ชื่อไทย **เสือขาวสุมาตรา**

ลักษณะ

ลำต้นสั้น ใบรูปขอบขนาน ขนาด 2.5 x 12 ซม. ปลายใบมน ช่อดอกแบบกระจะมักมีมากกว่า 1 ช่อออกที่ข้างลำต้น ดอกขนาด 1 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปไข่กลับ ปลายกลีบมน กลีบดอกเล็กกว่ากลีบเลี้ยง ทั้งห้ากลีบสีขาว และมักมีจุดสีม่วงแดงที่โคนกลีบ กลีบปากเป็นถุงยื่นยาว ปลายถุงมีสีแดง กลางกลีบมีหูปากสีแดง

ช่วงออกดอก เดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ตามที่ร่มแสงแดดรำไร ที่ความสูง 1,200 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhytionanthos aemulum* (W.W. Sm.) Garay, Hamer & Siegerist

ชื่อไทย สิงโตหลอดทอง สิงโตกลีบหลอด

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่สีเขียวอมเหลือง ใบรูปขอบขนานแกมรูปแถบ ขนาด 2.5 - 15 ซม. ปลายใบมน ช่อดอกเป็นช่อซี่ร่ม ก้านช่อยาวกว่าความยาวของลำลูกกล้วย กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างยื่นยาวและเชื่อมกันเป็นหลอด ผิวด้านนอกขรุขระและมักมีจุดสีเข้มทั่วกลีบ กลีบดอกรูปไข่กว้าง ปลายมน ขอบกลีบหยัก กลีบปากรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ปลายมนและโค้งลง ทั้ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Schoenorchis gemmata* (Lindl.) J. J. Sm.

ชื่อไทย เอื้องมณี

ลักษณะ

ลำต้นรูปทรงกระบอก สั้นและห้อยลง ใบรูปแถบ ขนาด 1.5 x 8 ซม. ปลายใบเว้าจนถึงเว้าลึก ช่อดอกเป็นช่อแยกแขนง ห้อยลง มักมีหลายช่อ ดอกขนาด 0.4 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรีจนถึงรูปรีเบี้ยว กลีบดอกรูปรีแกมรูปไข่กลับ ทั้งห้ากลีบ ปลายแหลมหรือมน กลีบปากรูปช้อน อวบหนาขนาดใหญ่กว่าทุกกลีบ กลีบเลี้ยงบนและกลีบดอกสีม่วงอ่อน กลีบเลี้ยงคู่ข้างและกลีบปากสีขาว

ช่วงออกดอก เดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยขนาดเล็ก พบในป่าดิบเขา ป่าดิบแคระ ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดและแสงแดดรำไร ที่ความสูง 1,000-1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Spathoglottis affinis* de Vriese

ชื่อพ้อง *Spathoglottis lobbii* Rchb. f.

ชื่อไทย เหลืองพิศมร เอื้องหัวข้าวเหนียว ตาลเดี่ยว

ลักษณะ

ลำต้นเป็นหัวแบบเผือกอยู่ใต้ดิน ใบรูปแถบ ขนาด 2 x 2.5 ซม. ปลายเรียวแหลม ช่อดอกชูขึ้นสูง ดอกขนาด 1.8 ซม. ช่อดอก ก้านดอก และรังไข่มีขนปกคลุม กลีบเลี้ยงรูปรี ด้านนอกเป็นขนละเอียด กลีบเลี้ยงคู่ข้างมีลายสีน้ำตาลแดง 3-5 เส้น กลีบดอกรูปรีกว้างจนเกือบกลม ทั้งห้ากลีบสีเหลือง ปลายมน กลีบปากเป็น 3 แฉก ปลายกลีบเว้าลึก กลางกลีบแคบมากและมีเนื้อเยื่อนูนรูปทรงกลม 2 อัน

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ช่วงออกดอกจะทิ้งใบ

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าทุ่งหรือที่โล่งในป่าเต็งรัง และป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sunipia angustipetala* Seidenf.

ชื่อไทย **สิงโตขาแมงมุม**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่สูงขนาด 1 ซม. ขึ้นห่างกันบนเหง้าประมาณ 2.5 ซม. ใบมี 1 ใบ ขนาดใบยาว 7-8 ซม. ช่อดอกยาว 4 ซม. ประกอบด้วย 3-4 ดอก ช่อดอกเกิดจากโคนหัว กลีบเลี้ยงมีจุดสีดำ เป็นแถบยาวประมาณ 1.5 ซม. กว้าง 0.3 ซม. ตรงบริเวณใกล้ฐาน กลีบดอกยาว 1.4 ซม. มีลักษณะแคบยาว ความกว้างประมาณ 0.3 ซม. ที่ฐานมักมีขนปกคลุม ที่ขอบกลีบใกล้ฐาน ขอบม้วนห่อตัวอยู่ภายในและไม่เรียบ

ช่วงออกดอก เดือนมกราคมถึงมีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,400 เมตร

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sunipia minor* (Seidenf.) P. F. Hunt

ชื่อไทย **ทับทิมภูหลวง** สิงโตกระจิบ

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่จนถึงรูปกรวยคว่ำ สีน้ำตาลจนถึงสีน้ำตาลเข้ม ใบรูปแถบแกมรูปใบหอก ขนาด 1.5 x 10 ซม. ปลายใบเว้าบุ๋ม ช่อดอกโปร่ง ดอกขนาด 0.6 ซม. กลีบเลี้ยงรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างแยกกัน ทั้งสามกลีบสีชมพูและมีลายสีเข้มตามแนวยาว กลีบดอกรูปทรงเกือบกลมสีขาวใส ทั้งห้ากลีบปลายมนถึงค่อนข้างแหลม กลีบปากรูปขอบขนานแกมรูปไข่ สีเหลือง อวบและหนา โคนกลีบมีแถบสีชมพูที่ด้านข้าง

ช่วงออกดอก เดือนธันวาคมถึงมีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ป่าดิบแคระ ป่าสนสามพันปี ที่ราบยอดเขาแสงแดดจัด ที่ความสูงประมาณ 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sunipia scariosa* Lindl.

ชื่อพ้อง *Sunipia racemosa* (Sm.)Tang & F. T. Wang

ชื่อไทย เอื้องฟันปลา เอื้องตาเข็ม

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่จนถึงรูปกรวยคว่ำ สีน้ำตาลอ่อนจนถึงเข้ม ใบรูปแถบ ขนาด 3 x 15 ซม. ปลายใบเว้าบุ๋ม ก้านช่อดอกตั้งตรง แกนช่อดอกห้อยลง ดอกขนาด 0.6 ซม. แต่ละช่อมีดอกจำนวนมาก เรียงสลับระนาบเดียว ใบประดับมีขนาดใหญ่มาก สีน้ำตาลและแห้งติดกับแกนช่อก่อนดอกบาน กลีบเลี้ยงบนรูปรี ปลายมน กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปสามเหลี่ยมปลายแหลม ด้านนอกกลีบเป็นสัน กลีบดอกรูปไข่กว้างปลายมน กลีบปากรูปรีอวบหนา ทั้งหกกลีบสีเขียวอมเหลือง เส้าเกสรสั้น ฝาครอบเส้าเกสรสีน้ำตาลแดง

ช่วงออกดอก เดือนมกราคมถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ที่ความสูงตั้งแต่ 1,200 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tainia latifolia* (Lindl.) Rchb. f.

ชื่อไทย **เอื้องสีลาน้อย**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกลม สีม่วงคล้ำ ใบรูปรีกว้าง ขนาด 10 x 25 ซม. ปลายใบเรียวแหลม ช่อดอกสีม่วงคล้ำ ตั้งตรง ดอกขนาด 2 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปแถบ ทั้งห้ากลีบสีม่วงคล้ำ ปลายแหลม กลีบปากรูปรี สีครีม มีหูปากรูปสามเหลี่ยม ปลายกลีบปากมน แผ่นกลีบมีสัน 3 สัน เรียงขนานกันไม่มีเดือยดอก เส้าเกสรเรียวยาว สีขาวครีม

ช่วงออกดอก เดือนตุลาคมถึงธันวาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน อาศัยในป่าดิบเขา ตามที่ร่มแสงแดดรำไร ถึงค่อนข้างมืดครึ้ม ที่ความสูง 1,000-1,200 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thrixspermum ancoriferum* (Guillaumin) Garay

ชื่อไทย ตะขาบภู

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางปลายยอด ลักษณะใบเรียง 2 แถว ใบรูปขอบขนานปลายใบแหลม ใบค่อนข้างหนา ก้านช่อดอกยาวเป็นดอกเดี่ยวบานไม่ทน ดอกขนาดประมาณ 1 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีขาว ปลายกลีบมน กลีบปากสีเหลือง กลางกลีบมี 3 แฉก

ช่วงออกดอก เดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบที่ค่อนข้างโปร่ง ป่าดิบแคระ ที่ความสูงประมาณ 1,400 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) พืชหายาก (Rare) และพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thrixspermum centipeda* Lour.

ชื่อไทย **กระต่ายหูเดียว** เอื้องตะขาบเหลือง เอื้องกลีบผอม เอื้องแมงมุมขาว

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางปลายยอด ใบรูปขอบขนาน ขนาด 2.5 x 10 ซม. ปลายใบเว้าบุ๋ม ช่อดอกมักมีมากกว่า 1 ช่อ ดอกขนาด 4 ซ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thrixspermum sutepense* (Rolfe ex Downie) Tang & F. T. Wang

ชื่อไทย **ตะขาบสุเทพ**

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางปลายยอด ใบรูปขอบขนานเรียงเป็น 2 แถว แผ่นใบเกลี้ยง พับกลางตามยาว ช่อดอกเกิดทางด้านข้างมีมากกว่า 1 ช่อ ดอกขนาด 1.5-2 ซม. กลีบเลี้ยงสีเหลืองอมเขียวอ่อน ลักษณะเกือบกลม ปลายกลีบแหลม กลีบดอกและกลีบปากสีขาวมีจุดประสีม่วง

ช่วงออกดอก เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา กล้วยไม้ถิ่นเดียว (Endemic) ของประเทศไทย

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) มีความเสี่ยงสูงที่จะสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ และเป็นพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thunia alba* (Lindl.) Rchb. f.

ชื่อไทย ช้างงาเดียว เศวตสอดสี เอื้องงาช้าง

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอกยาวมาก ใบรูปใบหอกแกมรูปแถบ ขนาด 2.5 x 8 ซม. ปลายใบแหลม ช่อดอกห้อยลง ดอกขนาด 5 ซม. มีจำนวนน้อย กลีบเลี้ยงรูปใบหอกแกมรูปไข่ กลีบดอกรูปแถบแกมรูปไข่ ทั้งห้ากลีบมีสีขาว ปลายกลีบแหลม เมื่อบานเต็มที่ไม่แผ่กว้าง กลีบปากรูปรี ขอบกลีบหยักไม่สม่ำเสมอ กลางกลีบปาก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Trichotosia pulvinata* (Lindl.) Kraenzl.

ชื่อไทย ตรียำปวาย

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางด้านข้าง ลำต้นค่อนข้างยาว ใบเกิดตามข้อ ใบรูปใบหอก มีขนสีน้ำตาลปกคลุม ปลายใบแหลม ช่อดอกแบบกระจะสั้นมี 1-4 ดอก ดอกกว้าง 0.7 ซม. สีขาว กลีบเลี้ยงรูปหอก ปลายกลีบแหลม มีขนยาวปกคลุม กลีบดอกรูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน ไม่มีขน กลีบปากทรงกระบอก โคนกลีบสีม่วง กลางกลีบสีเหลือง ปลายกลีบเว้า

ช่วงออกดอก เดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vanda denisoniana* Benson & Rchb. f.

ชื่อไทย **เอื้องสามปอยขุนตาน** สามปอยดง

ลักษณะ

รากขนาดใหญ่มาก ลำต้นค่อนข้างยาว ใบรูปแถบ ขนาด 2 x 15 ซม. ปลายใบเว้าจนถึงเว้าหยัก ช่อดอกมักมีมากกว่า 1 ช่อ ก้านช่อยาวใกล้เคียงกับแกนช่อดอกขนาด 4 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปรีแกมรูปไข่กลับ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปทรงเกือบกลม มีขนาดใหญ่กว่ากลีบเลี้ยงบน กลีบดอกรูปช้อน ทั้งห้ากลีบสีเหลืองครีม ปลายกลีบมนขอบกลีบบิดเป็นคลื่น กลีบปากสีขาว ปลายกลีบเว้าลึกจนเป็น 2 แฉก กลางกลีบมีสันเตี้ย ๆ 5 สัน โคนกลีบมีหูปากรูปครึ่งวงกลมขนาดใหญ่ กลีบมีเดือยดอกสั้น ๆ รูปกรวย เส้าเกสรอ้วนสั้น สีขาว

ช่วงออกดอก เดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง ป่าดิบแคระและป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด ที่ความสูง 800 - 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สถานภาพ พืชถูกคุกคาม (Threatened Plants) พืชหายาก (Rare) และพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา CITES

ท

ทำทาน 128

น

นางคำ 79

นางตายภูหลวง 162

นางอั้วน้อย 137

นิมมานรดี 120

บ

เบี้ยไม้ 44,191

เบี้ยไม้ดอกขาว 44

เบี้ยไม้ภูหลวง 130

ผ

ผีเสื้อ 83

พ

พรมไม้หอม 129

พรรณี 129

พัดนางชีน้อย 153

พุ่มข้าวตอก 63

พุ่มข้าวบิณฑ์ 61

เพื่อนแพง 133

ม

มอกคำเครือ 86

มังกรทอง 155

ม้าวิ่ง 117

ม้าหมุย 28

ไม้เท้าฤาษี 107

ร

รองเท้านารีปีกแมลงปอ 158

รองเท้านารีสุขะกูล 158

รองเท้านารีอินทนนท์ 159

ล

ลิ้นฟ้า 46

ลิ้นมังกร 138

ลิ้นแรด 72

ว

ว่านข้าวเหนียว 137

ว่านพร้าว 33

ว่านเพชรหึง 136

ว่านไหมนา 32

ศ

เศวตสอดสี 190

ส

สร้อยทอง 155

สร้อยระย้า 156,157

สังหิน 138

สามก้อม 191

สามปอยดง 194

สำเภางาม 80

สำเภาเผือก 82

สำเภาอินทนนท์ 82

ห

เหลืองพิศมร 179
เหยือกน้ำดอย 22
เหยือกน้ำน้อย 22
แห้วหมูป่า 148

อ

อั้วดอกขาว 63
อั้วดอกเขียว 139
อั้วดอกม่วง 62
เอื้องกระเจี้ยง 119
เอื้องกระชมพู 24
เอื้องกระดุมลาย 172
เอื้องกลีบเกลียว 64
เอื้องกลีบผอม 188
เอื้องกลีบม้วนดอกแดง 143
เอื้องกางเขน 71
เอื้องกาบดอก 168
เอื้องกำเบ้อ 83
เอื้องกิ่งดำ 98
เอื้องกุหลาบ 25
เอื้องกุหลาบกระเป๋าปิด 28
เอื้องกุหลาบกระเป๋าเปิด 26
เอื้องกุหลาบขาว 28
เอื้องกุหลาบอินทจักร 27
เอื้องกุหลาบเดือยไก่ 28
เอื้องกุหลาบแดง 25
เอื้องกุหลา☛

อ

เอื้องเงินหลวง 102
เอื้องจักจั่น 161
เอื้องจุกพราหมณ์ 23
เอื้องเจ็ดปอย 21
เอื้องช่อแผง 150
เอื้องช่อมะม่วง 69
เอื้องชะนี 112
เอื้องช้าง 83
เอื้องชาด 83
เอื้องแซะดง 101
เอื้องแซะดอยปุย 87
เอื้องแซะภูกระดึง 88
เอื้องแซะหม่น 88
เอื้องดอกขาม 21
เอื้องดอกมะเขือ 100
เอื้องดอกไม้เงิน 128
เอื้องดอกส้ม 142
เอื้องดอกหญ้า 144
เอื้องด้ามข้าว 26
เอื้องดินบานจ้วน 180
เอื้องดินลาว 180
เอื้องดินอินทนนท์ 66
เอื้องเดือน 93
เอื้องตะขาบ 84
เอื้องตะขาบขาว 131
เอื้องตะขาบเหลือง 188
เอื้องตาเข็ม 183
เอื้องตาลหิน 125
เอื้องตาเหิน 102
เอื้องตีนตุ๊กแก 20
เอื้องตีนเต่า 21
เอื้องตีนนก 113
เอื้องตีนเป็ด 36,113
เอื้องทอง 94
เอื้องเทียน 93,160
เอื้องเทียนน้อย 73
เอื้องเทียนใบแคบ 76
เอื้องเทียนใบรี 71
เอื้องเทียนสามดอก 76
เอื้องเทียนสีส้ม 72
เอื้องเทียนหนู 74
เอื้องนกพิราบ 27
เอื้องนมหนูหัวกลม 23
เอื้องนวลจันทร์ 180
เอื้องนางตาย 162
เอื้องนางนี 112
เอื้องนางฟ่อน 91
เอื้องนางเมขลา 27
เอื้องน้ำต้น 60

อ

เอื้องนิ่ม 120
เอื้องนิ่มกลีบจัก 123
เอื้องนิ่มดอยสุเทพ 132
เอื้องนิ่มใบไผ่ 121
เอื้องนิ่มปากตัด 133
เอื้องนิ่มภู 124,127
เอื้องนิ้วนาง 129
เอื้องนิ้วมือพระนารายณ์ 91
เอื้องบายศรี 126
เอื้องเบี้ยไม้ใบขน 191
เอื้องใบแคบ 67
เอื้องใบไผ่ 111
เอื้องใบหมาก 75
เอื้องปากคู้ 141
เอื้องปากง

อ

เอื้องลำต่อเหลี่ยม 169
เอื้องลิ้นดำ 145,146
เอื้องลิ้นดำใหญ่ 145
เอื้องลิ้นนกแก้ว 53
เอื้องแลน 172
เอื้องแววมยุรา 97
เอื้องศรีเทียง 119
เอื้องศรีประภา 124
เอื้องศรีสมร 70
เอื้องสร้อยทับทิม 70
เอื้องสามปอยขุนตาน 194
เอื้องสามปอยลิง 27
เอื้องสายน้ำเขียว 108
เอื้องสายน้ำผึ้ง 108
เอื้องสายประสาท 108
เอื้องสายผ้ากั้ง 92
เอื้องสายมรกต 89
เอื้องสายม่านพระอินทร์ 92
เอื้องสายเมี่ยง 98
เอื้องสายไม้ 86
เอื้องสายสร้อย 168
เอื้องสายสามสี 91
เอื้องสายสีแสด 115
เอื้องสายสุริยัน 99
เอื้องสายเหลือง 108
เอื้องสายไหม 86
เอื้องสารภี 21
เอื้องสีจุน 101
เอื้องสีตาล 101
เอื้องสีเทียง 5 7
เอื้องสีลา 186
เอื้องสีลาน้อย 185
เอื้องเสี้ยน 95
เอื้องเสือแผ้ว 171
เอื้องหนวดพราหมณ์ 178
เอื้องหมาก 75
เอื้องหัวข้าวเหนียว 179
เอื้องหิน 73
เอื้องหินเลย 73
เอื้องเหลี่ยม 60
เอื้องอินทจักร 27
เอื้องอีฮุย 112
เอื้องอัยราวัณ 27
เอื้องแอบ 151
เอื้องฮ่องพู 83

ดัชนีชื่อพฤกษศาสตร์

A

Acampe papillosa

Acampe praemorsa

Acampe rigida

Acanthephippium striatum

Acriopsis indica

Acrochaene punctata

Aerides crassifolia

Aerides falcata

Aerides flabellata

Aerides odorata

Agrotophyllum brevipes

Agrotophyllum callosum

Agrotophyllum planicaule

Anoectochilus roxburghii

Anthogonium gracile

Appendicula cornuta

Arachnis labrosa

Armodorum siamense

Ascocentropsis pusilla

Asc

B

Bulbophyllum taeniophyllum 58
Bulbophyllum wallichii 59

C

Calanthe cardioglossa 60
Calanthe lyroglossa 61
Calanthe masuca 62
Calanthe sylvatica 62
Calanthe triplicata 63
Cephalantheropsis obcordata 64
Ceratostylis siamensis 65
Chrysoglossum ornatum 66
Cirrhopetalum taeniophyllum 58
Cleisostoma linearilobutum 67
Cleisostoma paniculatum 68
Cleisostoma racemiferum 69
Cleisostoma simondii 70
Coelogyne fimbriata 71
Coelogyne fuscescens 72
Coelogyne graminifolia 76
Coelogyne lactea 73
Coelogyne schultesii 74
Coelogyne trinervis 75
Coelogyne viscosa 76
Cymbidium bicolor 77
Cymbidium devonianum 78
Cymbidium ensifolium 79
Cymbidium insigne 80
Cymbidium lancifolium 81
Cymbidium mastersii 82
Cymbidium tracyanum 83

D

Dendrobium acinaciforme 84
Dendrobium aggregatum 103
Dendrobium alterum 85
Dendrobium aphyllum 86
Dendrobium bellatulum 87
Dendrobium christyanum 88
Dendrobium chrysanthum 89
Dendrobium chrysotoxum 90
Dendrobium crassinode 107
Dendrobium crystallinum 91
Dendrobium devonianum 92
Dendrobium dixanthum 93
Dendrobium ellipsophyllum 94
Dendrobium exile 95
Dendrobium farmeri 96
Dendrobium fimbriatum 97
Dendrobium gratiosissimum 98
Dendrobium henryi 99

H
Holcoglossum subulifolium 140
L
Liparis bootanensis 141
Liparis gibbosa 142
Liparis nigra 143
Liparis viridiflora 144
Luisia thailandica 145
Luisia zollingeri 146
M
Malaxis acuminata 147
Malaxis calophylla 148
Monomeria barbata 149
N
Neogyna gardneriana 150
Nephelaphyllum pulchrum 151
O
Oberonia acaulis 152
Oberonia emarginata 153
Oberonia nitida 154
Ornithochilus difformis 155
Otochilus fuscus 156
Otochilus porrectus 157
P
Paphiopedilum sukhakulii 158
Paphiopedilum villosum 159
Papilionanthe teras 160
Pelatantheria insectifera 161
Peristylus densus 162
Phaius flavus 163
Phaius mishmensis 164
Phaius tankervilleae 165
Phalaenopsis pulcherrima 117
Pholidota articulata 166
Pholidota carnea 167
Pholidota imbricata 168
Pholidota recurva 169
Pleione maculata 170
Pomatocalpa naculosum 171
Pomatocalpa naevatum 171
Porpax lanii 172
Pteroceras compressum 173
Pteroceras leopardinum 174
R
Rhytionanthos aemolum 175
Rhytionanthos spathulatum 176
S
Saccolabium papillosum 20
Schoenorchis gemmata 177
Seidenfadenia mitrata 178

กิตติ กรีติยุตานนท์ และนฤมล กฤษณชาญดี. 2550. กล้วยไม้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว. ด่านสุทธาการพิมพ์, กรุงเทพฯ. 208 น.

สลิล สิทธิสัจจธรรม และนฤมล กฤษณชาญดี. 2545. คู่มือกล้วยไม้. สำนักพิมพ์สารคดี, กรุงเทพฯ. 248 น.

สลิล สิทธิสัจจธรรม. 2549. กล้วยไม้ป่าเมืองไทย. สำนักพิมพ์บ้านและสวน, กรุงเทพ. 495 น.

สวนพฤกษศาสตร์สมด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์. 2551. กล้วยไม้ไทย 1 หจก.วนิดาการพิมพ์, เชียงใหม่. 312 น.

สวนพฤกษศาสตร์สมด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์. 2551. กล้วยไม้ไทย 2 หจก.วนิดาการพิมพ์, เชียงใหม่. 328 น.

อบฉันท์ ไทยทอง. 2545. กล้วยไม้เมืองไทย. บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ. 461 น.

Bruhl, P. 1993. A Guide to Orchids of Sikkim. Bishen singh mahendra pal singh 23-A Connaught Place Dehra Dum, India. 208 p.

Byrne, P. 2001. A to Z South East Asian Orchid Species. Orchid Society of South East Asia, Singapore. 168 p.

Co

บันทึก...

หวายภูหลวง
(Dendrobium praecinctum)
สิงโตรวงทอง
(Bulbophyllum orientale)
เอื้องแพนลีแลด
(Oberonia nitida)
สิงโตภูหลวงดอกแดง
(Bulbophyllum luanii)
สิงโตปากนกแก้ว
(Bulbophyllum psittacoglossum)